

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

ADJEKTIVA MĚNÍCÍ VÝZNAM V ZÁVISLOSTI NA POSTAVENÍ

Vedoucí práce: Radimský Jan, doc. PhDr. Ph.D.

Autor práce: Matěj Řehoř

Studijní obor: Francouzský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

Ročník: 3.

2018

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací These.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 11. května 2018

Matěj Řehoř

Poděkování

Rád bych tímto chtěl poděkovat panu docentovi PhDr. Janu Radimskému, Ph.D. za ochotu a rady, které mi poskytnul během svých konzultačních hodin v průběhu vypracování této bakalářské práce.

Anotace

V bakalářské práci na téma adjektiva měnící význam v závislosti na postavení se budu zabývat rozlišením francouzských termínů, a to konkrétně přídavných jmen, které mohou v rámci jmenného syntagmatu měnit význam podle toho, jestli se vyskytují před nebo za podstatnými jmény. Cílem této práce je tedy porovnat postavení přídavných jmen ve větě ve francouzském jazyce. Druhou část této práce bude tvořit práce s korpusem, ve kterém budu zkoumat francouzská adjektiva v závislosti na postavení vůči substantivu.

Klíčová slova: přídavné jméno, podstatné jméno, věta, gramatické postavení slov ve větě, význam přídavného jména, antepozice, postpozice, pořádek slov ve větě

Abstract

In this bachelor thesis, I would like to distinguish the meaning of french adjectives. Some french adjectives change the meaning in a sentence regarding where they stand. It might be in front of the noun or behind it. I would also like to compare french and czech adjectives in terms of a meaning in a sentence. The main goal of this bachelor thesis is to describe the difference of some adjectives' meaning in french. The second part will consist of working with czech corpus and searching adjectives to compare their position in the sentence.

Key words: adjective, noun, sentence, grammatical position of an adjective in a sentence, adjective's meaning, word order

Obsah

Úvod	9
1. TEORETICKÁ ČÁST	10
1.1. Přídavná jména.....	10
1.2. Typy přídavných jmen	11
1.2.1. Determinační adjektiva	11
1.2.2. Relační adjektiva	12
1.2.3. Kvalifikační adjektiva	12
1.2.4. Adjektiva třetího typu	13
1.3. Funkce přídavného jména ve větě	14
1.3.1. Přívlástek.....	15
1.3.2. Doplněk	16
1.3.3. Přístavek.....	16
1.4. Postavení přídavného jména ve funkci přívlástku	16
1.4.1. Faktory ovlivňující umístění adjektiva	17
1.4.1.1. Stylistické faktory	17
1.4.1.2. Fonetické faktory	18
1.4.1.3. Syntaktické faktory	18
1.4.1.4. Rytmické faktory.....	19
1.4.1.5. Sémantické faktory.....	19
1.4.1.6. Morfologické faktory	23
1.4.2. Neobvyklé postavení přídavného jména ve větě	23
1.4.3. Další tvary některých přídavných jmen, které závisí na postavení substantiva....	24
1.4.4. Postavení více adjektiv kolem substantiva ve větě.....	25
1.4.5. Postavení adjektiva v závislosti na významu.....	26
1.4.5.1. Antepozice.....	26
1.4.5.2. Stálá Postpozice	30
1.5. Stupňování přídavných jmen	31
1.5.1. Postavení stupňovaného přídavného jména	32
1.5.2. Superlativ	32
1.5.3. Několikanásobný přívlástek	33

2. PRAKTICKÁ ČÁST	34
2.1. BON	35
2.2. BEAU	37
2.3. VRAI	38
2.4. GRAND	39
2.5. CHER	40
2.6. NOUVEAU	41
2.7. MAUVAIS	42
2.8. DERNIER	43
2.9. PROCHAIN	45
2.10. CERTAIN	46
2.11. PROPRE	48
2.12. ANCIEN	49
2.13. PRÉSIDENTIEL	49
Závěr	54
Résumé	56
Seznam tabulek	57
Seznam odborné literatury	58
Internetové zdroje	59

Úvod

Tato bakalářská práce se skládá ze dvou částí – teoretické a praktické. V teoretické části se budu zabývat přídavným jménem jako základním slovním druhem, uvedu několik základních definic, kde se význam přídavných jmen může částečně lišit, to znamená, že každá definice může popisovat přídavná jména trochu jinak. Více se zaměřím na rozdělení přídavných jmen do několika kategorií a na jejich základní funkce ve větě. Postavení adjektiv určuje několik faktorů, které se pokusím vysvětlit a ukázat na příkladech. Podstatnou část této bakalářské práce budu také věnovat stupňování adjektiv. Hlavním úkolem bude vysvětlit význam přídavných jmen a jejich používání v antepozici a postpozici. Na konkrétních příkladech vysvětlím změnu významu adjektiv, které mění svoji pozici v závislosti na postavení ve větě. V praktické části hlavní práce bude spočívat s jazykovým korpusem, s jehož pomocí se pokusím vysvětlit na vybraných přídavných jménech jejich postavení v antepozici nebo postpozici. Tyto příklady doplním o tabulky, ve kterých pomocí čísel porovnáím, s jakými substantivy se zkoumaná adjektiva vyskytují nejčastěji.

1. TEORETICKÁ ČÁST

1.1. Přídavná jména

Přídavná jména nebo také adjektiva jsou jedním ze základních slovních druhů v českém i francouzském jazyce. Přídavná jména nám mohou vyjadřovat vlastnosti osob, zvířat a jiných živočichů, věcí nebo jiných jevů, které označujeme podstatnými jmény. Tuto definici můžeme najít ve francouzské mluvnici od Josefa Hendricha (Hendrich: 1991: 159). Tuto větu můžeme pojmout jako základní definici přídavných jmen. Samozřejmě adjektiva mají mnoho dalších definic, ale tato nám slouží jako obecné vysvětlení adjektiv jako slovního druhu. Dále můžeme zmínit, že adjektiva charakterizují kvalitu, aktualizují, specifikují, popisují, rozvíjejí věty a obohacují ústní nebo písemný projev. Ve francouzském jazyce se jedná o ohebný slovní druh, takže přídavná jména můžeme skloňovat nebo stupňovat. Tvar adjektiv ve francouzštině závisí na rodu a čísle podstatného jména. Pokud se podstatné jméno nachází v ženském rodě, většinou je potřeba adjektivum upravit do správného tvaru.

Podle *Grammaire méthodique du français* (Riegel et al., 2011: 597) jsou přídavná jména, jako podstatná jména nebo slovesa, základním slovním druhem, který tvoří skupinu jednoduchých nebo složených slov, které mají čtyři vlastnosti. Jsou to vlastnosti sémantické neboli významové, syntaktické neboli skladebné, morfologické, též tvaroslovné a morfosyntaxické. Pomocí těchto čtyř vlastností můžeme také určit postavení přídavného jména buď před, nebo za substantivem. Těmto faktorům se budeme věnovat v další části této práce

Podle *Nouvelle grammaire française* (Grevisse, Goose: 1995: 157) je adjektivum slovo, které se mění v rodě a čísle pomocí shody ve vztahu k substantivu, ke kterému se váže.

Přídavná jména většinou upravují a dále rozvíjí podstatná jména. Vě větě jsou tedy většinou přívlastkem shodným. *J'ai lu un livre intéressant* (Riegel: 2011: 597).

Dále charakterizují nějakým způsobem to konkrétní slovo, které rozvíjí. *Un petit chat* (Riegel: 2011: 597) nebo přidělují vlastnost a stav slovu, ke kterému náleží. *Conduire en téléphonant est dangereux* (Riegel: 2011: 597).

Funkce přídavného jména ve větě se tedy určuje podle vztahu k podstatnému jménu.

Kromě shodného přívlastku přídavná jména mohou ve větě zastávat funkci přístavku. *L'enfant, tranquille, attendait* (Hendrich et al., 1991: 159).

Dále adjektivum může ve větě představovat jmenný přísudek nebo doplněk. Je potřeba ale zmínit, že francouzština obvykle nerozlišuje mezi doplňkem a jmenným přísudkem.

Přídavná jména tvoří nezávislou skupinu slov vůči dalším slovním skupinám. Kategorie přídavných jmen se více podobá podstatným jménům než slovesům v románských jazycích.

Při určování přídavných jmen rozlišujeme dvě mluvnické kategorie – rod a číslo. Díky těmto dvěma mluvnickými kategoriím můžeme adjektiva ohýbat. Mají tedy morfologickou funkci. Ve francouzštině přídavná jména závisí právě na rodu a čísle podstatného jména. Ve francouzském jazyce máme rod mužský a ženský, jinak označovaný *genre masculin* a *féminin* (*lent/lente*) a číslo jednotné a množné, *nombre singulier* a *pluriel* (*beau/beaux*).

Přídavná jména mají mnoho tvarů v obou rodech. Ve většině případů se mění koncovka a výslovnost přídavného jména u ženského rodu.

1.2. Typy přídavných jmen

Tak jako další slovní druhy se přídavná jména dále dělí do dvou hlavních skupin. Podle sémantických vlastností dělíme přídavná jména na kvalifikační (*les adjectifs qualificatifs*) a relační (*les adjectifs relationnels*). Přídavná jména se dále dělí na adjektiva determinační, kvantifikační, relační a třeba i třetího typu. Nejvíce se zaměříme na kvalifikační adjektiva, která mají tu vlastnost, že se mohou vyskytovat před i za substantivy.

1.2.1. Determinační adjektiva

Mezi přídavná jména determinační patří přívlastňovací, ukazovací, tázací, zvolací a neurčitá adjektiva. Tato přídavná jména jsou ve francouzském jazyce vyjádřena pomocí tzv. determinantů. Můžeme je též nazvat *adjectifs déterminatifs*. Mezi nejčastější neurčité determinanty, které zastávají roli přídavných jmen, patří (*autre, chaque, tout, nul, certain, même, divers, plusieurs*). Tato všechna neurčitá zájmena plní v některých

případech také funkci přídavných jmen. Těmito adjektivy se ale více do podrobná zabývat nebudeme.

1.2.2. Relační adjektiva

Další skupinou adjektiv jsou relační přídavná jména. Nazývají se relační, protože označují nějaký vztah k danému substantivu. Tato adjektiva můžeme dále také charakterizovat jako ta, která specifikují, charakterizují nebo kvalifikují díky vlastnosti jiného předmětu, a tudíž jsou následkem transpozice jména. Tato třída adjektiv se obvykle vyskytuje ve větě pouze ve funkci přívlastku (*Un discours présidentiel*). Liší se významně od kvalifikačních adjektiv. V mnoha případech ale relační a kvalifikační adjektiva mají stejné přípony (*-al, -el, -ier, -aire, -in, -ique*) (*fiscal, professionnel*). Na rozdíl od kvalifikačních přídavných jmen je nelze stupňovat (*ferroviaire / un chemin plus ferroviaire*). Pravidelně se nachází za podstatným jménem, které upravuje (*scrutin présidentiel, campagne référendaire*). Nelze je kvalifikovat kvantitativními příslovci, nelze je přeměnit v podstatná jména, nelze k nim připojit sufixy neboli morfémy, které se připojují za kořen slova. Nelze je dát dohromady s kvalifikačními adjektivy (*un parc immense et municipal*). Obvykle se nenachází ve jmenné části přísudku nebo jako doplněk. Místo doplněku lze použít nějakou předložkovou vazbu. Některá z těchto adjektiv lze odvodit od podstatných jmen fiktivní koncovkou, tzv. participem minulým. Také se mohou použít místo různých předložkových vazeb a místo genitivu (*l'autorité parentale / l'autorité des parents, le mandant présidentiel / le mandat du Président*). Relační přídavná jména, která se obvykle nachází tedy za podstatným jménem, jsou tvořena derivací kořene podstatného jména (*président-présidentiel, industrie-industriel*). Relační adjektivum může také vzniknout z vlastního jména (*Napoléon – napoléonien*).

1.2.3. Kvalifikační adjektiva

Jednou z nejdůležitějších vlastností kvalifikačních adjektiv je, že se shodují v rodě a čísle se substantivem, které rozvíjí. Rod a číslo jsou mluvnické kategorie sloves, které můžeme řadit do morfologických kategorií. Shodu adjektiva se substantivem obvykle nazýváme *l'accord en genre et en nombre*. Tato shoda souvisí se sémantickými vlastnosti, které můžeme určit u těchto adjektiv. Pokud si vezmeme sloveso *qualifier*, tak v překladu znamená něco označovat, pojmenovávat, blíže určit. Kvalifikační

adjektiva (*rouge, rapide, joyeux*) (Riegel: 2011: 598) označují vlastnosti osob, věcí, jevů nebo pojmů, které jsou určeny podstatnými jmény. Dále jejich význam mohou zpřesňovat nebo jinak vymezovat. Od dalších skupin adjektiv, které fungují ve většině případů jako přívlastek, se velice liší. Tato skupina přídavných jmen se dále dělí na adjektiva citová, čistě hodnotící, charakterizační a intensifikační. Výhodou kvalifikačních adjektiv je schopnost je stupňovat (*une voiture aussi/ si/ plus/ moins rapide*). Často z kořene tohoto přídavného jména můžeme vytvořit příslovce (*courageux/ courageusement*) (Riegel: 2011: 616). Tato adjektiva lze také nominalizovat, což znamená, že ze stejného kořene přídavného jména vytvoříme podstatné jméno (*fier/ fierté*) (Riegel: 2011: 323). Můžeme je také pronominalizovat pomocí determinantu *le*, které je neměnné. Pronominalizace znamená, že přídavné jméno nahradíme zájmenem (*Elles ont toujours été généreuses et le resteront*) (Riegel: 2011: 616). Ve větě se mohou také nacházet jako doplněk podmětu nebo předmětu (*J'ai trouvé son discours trop long*) (Riegel: 2011: 615). V obvyklém použití mají tato adjektiva dané místo, tedy za podstatným jménem. Pokud se podíváme na sémantické rysy těchto adjektiv, tak narozdíl od klasických substantiv se tato adjektiva vztahují na charakteristiku vlastností a stavů, to tedy znamená, že jsou schopna popisovat něco bez referenční nezávislosti. Kvalifikační adjektiva tak nemohou určovat nezávislý výskyt slov ve větě, ale jejich výskyt se vyznačuje vztahem ke slovu, které charakterizuje. Vedle tzv. jednoduchých kvalifikačních adjektiv existuje i celá řada složených přídavných jmen, která vzešla ze sufixace adjektivního základu, který může být slovesný nebo nominální. Druhým způsobem je naopak vznik z prefixace adjektivního nominálního základu nebo po utvoření složenin. Jiné termíny, které náležejí do jiných větných kategorií, mohou být přeměněny na substantiva (*vache, limite, zen*), z přítomných přičestí se stane verbální adjektivum, přičestí minulé označuje ukončené stavy (*frustré, branché*) nebo relační adjektiva označující vlastnosti nebo stavy.

1.2.4. Adjektiva třetího typu

Lidé, kteří se zabývají studiem jazyka, se nedávno začali zabývat skupinou adjektiv, které nemůžeme zařadit mezi adjektiva kvalifikační ani relační. Tato adjektiva můžeme nazývat buď nezařaditelná, třetího typu nebo zvláštní. Nejsou přísudková, což znamená, že obvykle nejsou schopná zastávat ve větě funkci doplňku. Dále mají společnou funkci, že neupravují podstatné jméno, které rozvíjí jako přívlastek pomocí

upřesnění nebo podkategorizace. Relační a kvalifikační adjektiva naopak tuto funkci mají. Adjektiva, která neumíme zařadit do konkrétní skupiny, upravují spíše referenční význam slova, jehož jsou přívlastkem. Přídavná jména *actuel, ancien, ci-devant, ex-, jeune, vieux, présent, futur* omezují platnost referenčního výrazu, který vymezuje minulost, přítomnost nebo budoucnost (*L'actuel roi de France, C'est mon futur ami*) (Riegel: 2011: 635). Dalším rozdílem je včlenění některých přídavných jmen (*précédent, prochain, nouveau, suivant*) do slovního výrazu, který je popisován referentem slova v časové posloupnosti výskytu slova stejného typu (*l'ancien locataire n'a pas donné les clés de l'appartement au nouveau locataire*) (Riegel: 2011: 635). Stejný typ včlenění do věty je používán u řadových číslovek, které označují pořadí či slovosled, ve kterém se objeví slovní spojení (*le premier essai, un dernier verre*). Význam slova mění i adjektiva *pur* a *simple*. Adjektivum *pur* může ve větě znamenat nějaký ideální vzor, který představuje dokonalost (*C'est une pure victoire*). Adjektivum *simple* nese význam slova, ale v omezeném tvaru (*Il porte un simple short*) (Riegel: 2011: 636).

Ve francouzštině dále existuje velký počet zesilujících adjektiv (*énorme, intense, total*), které pokud nahradíme jinými přídavnými jmény pomocí metafory nebo metonýmie, tak mohou znamenat doslova to stejné (*une nuit noire, une chaleur suffocante, un espoir fou*) (Riegel: 2011: 637-638). Tato adjektiva fungují ve větném sousloví jako původní, blíže určující adjektiva. Zesilující adjektiva se obvykle nacházejí před substantivem, což je typické pro tento typ adjektiv, které nám vyjadřují osobní pohled na věc.

1.3. Funkce přídavného jména ve větě

Přídavné jméno může ve větě zastávat několik funkcí. Může být přívlastkem, jmennou částí přísudku neboli atributem, přístavkem a doplňkem. Podle některých lingvistů je hlavní funkcí přídavného jména ve větě funkce přívlastku. Podle jiných zase funkce doplňku. V porovnání s podstatným jménem má ale adjektivum ve větě o mnoho méně funkcí.

Ze všech větných členů, které mohou upravovat podstatné jméno, je to právě přívlastek, který se nejtěsněji sdružuje se substantivem. Nemůže být od substantiva oddělen doplňkem ani vztaznou větou, pokud jiný upravující větný člen netvoří se substantivem lexikální jednotnost nebo složené slovo v textu.

Při použití kvalifikačních adjektiv si musíme dávat pozor na umístění a pořádek slov ve větě nebo jaký mají vztah k substantivu. Mohou se přímo vázat k substantivu, které upravují (přívlastek), mohou se vázat k podstatnému jménu pomocí pomocného slovesa (doplňek), nebo je oddělen od slova pomocí čárky nebo pomlčky bez použití slovesa (přístavek).

1.3.1. Přívlastek

Pojem přívlastku se objevuje už za rétoriky Aristotela, kde má hlavně funkci stylistickou, do věty se přidává navíc a nemá ještě gramatickou funkci. Přívlastek nemusíme do věty umisťovat. Není povinností ho vkládat do věty, na rozdíl od determinantu, který je ve francouzském jazyce povinný. Pokud použijeme přívlastek, tak se tento větný člen musí nacházet v bezprostřední blízkosti substantiva, které rozvíjí. Hlavní funkcí přívlastku je rozvíjení podstatného jména, na kterém závisí. Jinak řečeno jednoduše přidáním adjektiva k substantivu. To znamená, že adjektivum blíže určuje podstatné jméno. Pro některé další vědce, kteří se věnovali studiu francouzského jazyka, byl přívlastek pouhým upravujícím větným členem.

Zatímco v germánských jazycích se adjektivum vyskytuje pořád v antepozici, tak v románských jazycích s výjimkou rumunštiny se adjektivum častěji vyskytuje také v antepozici.

Antepozice byla více používána než postpozice až do 17. století. Ve 20. století se začala více používat postpozice. Zde bych rád ocitoval jednu větu, která hezky popisuje, kam můžeme umístit adjektivum ve větě.

Théoriquement, tout adjectif épithète, en français, peut se placer avant ou après le substantif auquel il se rapporte [Wagner & Pinchon, 1962: 152].

Nulle contrainte n'interdit absolument d'antéposer un adjectif... [Wilmet 1986: 153]¹.

Přídavné jméno, které můžeme také nazvat adjektivním syntagmatem, plní pochopitelně i více funkcí než pouze funkci přívlastku. Ale tuto funkci plní nejlépe. Schopnost fungovat ve větě jako přívlastek se nazývá kritérium adjektiválnosti. Kromě gramatické shody existuje i druhé kritérium, které sjednocuje všechna možná adjektiva vyskytující

¹ http://encyclogram.fr/notx/009/009_Notice.php#tit31

se v postpozici. Přívlástek také rozvíjí podstatná jména, která jsou součástí základní skladební dvojice.

Přívlástek má tu možnost se ve větě vyskytovat sám jako rozvíjející větný člen. Bez předložky nebo determinantu ale nevytvoří větnou konstrukci se slovesem être, ale ani s ostatními konstrukcemi, ve kterých se vyskytují tzv. přívlástková slovesa (*verbes attributifs*).

1.3.2. Doplněk

Francouzská gramatika obvykle nerozlišuje doplněk a jmenný přísudek. Při použití doplňku se větné spojení obvykle skládá ze slovesa être, devenir, rester, sembler a přidá se přídavné jméno nebo jiný slovní druh (*Il est devenu professeur, ma soeur est petite, il est considéré comme directeur*). Významový vztah mezi adjektivem a substantivem je určen slovesem nebo prvkem, který má verbální hodnotu jako *voici* nebo *voilà*. Sloveso, které ve větě rozvíjí doplněk, může mimo jiné vyjadřovat nějakou činnost, skutek nebo čin. Shoda mezi adjektivem a substantivem musí následovat. Umístění shodného přívlástku se určuje stejným způsobem jako u doplňku podstatného jména. Doplněk přídavného jména se může někdy umístit i před sloveso, což nám vyjadřuje citové zabarvení. Pokud do věty vkládáme jmenný přísudek, můžeme použít také slovesa être nebo devenir (*Il était content*).

1.3.3. Přístavek

Přístavek je druh shodného přívlástku, který je tvořen substantivem, zájmenem nebo slovním spojením ve funkci podstatného jména. Přístavek můžeme označit také jako více větných členů, které označují tutéž věc (*Le ministre, prudent, a fait un discours tout en nuance.*) (Charaudeau: Grammaire du sens et de l'expression: 1992: 43). Přístavek ve větě poznáme tak, že je oddělen čárkou nebo pomlčkou od substantiva, zájmena nebo od zbytku věty. Přístavek se ve větě může vyskytovat na více místech podle kontextu.

1.4. Postavení přídavného jména ve funkci přívlástku

Záležitost postavení přívlástku je stará několik století a pořád v tom není tak úplně jasno. Poprvé se nějakým způsobem o postavení přívlástku zmiňuje John Palsgrave v roce 1530. Francouzština se po staletí hodně změnila. Ve francouzském díle Píseň o

Rolandovi se až 70 procent přídavných jmen nachází v antepozici. Jedná se o tzv. *adjectifs primaires* (*grand, petit, bon*). Většina z těchto adjektiv zůstává dodnes v antepozici. Během 13. a 14. století se pomalu objevuje trend umístění adjektiv za substantivem, a to především pro tzv. *adjectifs savants*. V 16. století vede postpozice *adjectifs savants* k tomu, že se za podstatná jména začínají umisťovat i tzv. *adjectifs déterminatifs*. Obliba v postpozici přídavného jména se ukazuje hlavně v době Osvícenství.

V mnoha případech převrácený slovosled nemění význam adjektiva, ale může například vyjádřit nějakou okázalost nebo například i básnický styl.

Například v anglickém jazyce se adjektivum nachází pouze v antepozici, v jiných jazycích, jako například v psané arabštině, se adjektiva umisťují za substantiva.

V současném francouzském jazyce můžeme mít dva typy slovního pořádku ve větě týkajícího se adjektiv a substantiv. AS- adjektivum + substantivum / SA- substantivum + adjektivum. Podle statistik asi 33% adjektiv se nacházelo v antepozici, 67% adjektiv v postpozici. Tyto statistiky byly založeny hlavně na psaných faktech, pozdější úpravy přicházejí s rozlišením psaného a mluveného jazyka. V současné francouzštině se asi 1/3 adjektiv vyskytuje v antepozici, 2/3 v postpozici. Záleží ale samozřejmě na typu textů. Například adjektiva v technických textech se vyskytují z 90 % v antepozici, v literárních textech zase převládá antepozice.

1.4.1. Faktory ovlivňující umístění adjektiva

1.4.1.1. Stylistické faktory

Podle těchto faktorů antepozice a postpozice adjektiva odráží dva vnitřní postoje, které jsou odlišné od mluvčího. Je to tzv. *l'attitude d'absorption*, které se týká osobního mínění a které vede k antepozici. Druhá možnost je *l'attitude d'objectivation*, který se týká obecného významu a používá se u postpozice. Umístění adjektiva je otázkou výběru mluvčího. Pomocí umístění adjektiva si můžeme ukázat nepatrné stylistické, popřípadě sémantické rozdíly ve významu adjektiv.

1.4.1.2. Fonetické faktory

Podle hypotézy, která hovoří o vztahu mezi pozicí přívlastku a vázání slov, nepoužíváme antepozici u adjektiv *franc*, *chaud*, *blanc*, pokud podstatné jméno začíná na samohlásku (*un franc entretien*). Vázání nebude možné ani v postpozici, pokud se substantivum bude nacházet v jednotném čísle (*le taux annuel*).

1.4.1.3. Syntaktické faktory

Pokud se přívlastek vyskytuje ve větě též jako rozvíjející větný člen, je téměř vždy v postpozici. Přívlastek, který je doprovázen příslovcem se obvykle nachází za substantivem a stojí i právě za daným adverbium (*un vigoureux cheval/ un cheval remarquablement vigoureux*) (Chevalier: 1997: 205). Přívlastek, který je rozvíjen například předložkou, je vždycky v postpozici. Nachází se za řídicím větným členem, který je v tomto případě substantivum (*un amusant spectacle/ un spectacle amusant à voir*). Pokud stupňujeme, tak ve druhém stupni se přívlastek nachází v postpozici, pokud ho jako další rozvíjející člen rozvíjí další adjektivum (*Nous avons fait un travail aussi long que difficile*). Pokud ne, tak se může přívlastek nacházet i před podstatným jménem (*Nous n'avons jamais fait un aussi long travail que ce mois*) (Chevalier: 1997: 205). V relativním superlativu, tedy nejvyšším stupni vlastnosti, se umístění přídavného jména řídí podle rytmických nebo sémantických faktorů (*le jour le plus long/ le plus gros dictionnaire*). Pokud je podstatné jméno ve větě určeno nějakým jiným rozvíjejícím větným členem, tak může být přívlastek posunut před substantivum (*un style agréable/ un agréable style de romancier*). V případě že nehrozí nebezpečí dvojmyslu, může být přívlastek umístěn i za rozvíjející větný člen (*un capitaine d'infanterie sympathique*) nebo se vsune mezi podstatné jméno a jeho rozvíjející větný člen (*les étudiants noirs de Paris*). (Chevalier: 1997: 204-205).

Podle knihy Jana Goese, *L'Adjectif, entre nom et verbe* určovatel *le* nebo jiný určitý determinant preferuje antepozici téměř ve všech větných konstrukcích. Tento jev je vysvětlen tím, že adjektivum je ve větné dvojici obvykle větným členem, který odkazuje na předcházející kontext.

Výskyt rozvíjejícího větného členu spíše umožňuje použití antepozice (*Un facile travail de documentation*) (Arrivé: 1986: 37). Pokud je přívlastek součástí větné dvojice s nějakým dalším větným členem, častější je postpozice (*une grammaire remarquablement bonne, un spectacle bon pour les enfants*) (Arrivé: 1986: 37).

1.4.1.4. Rytmické faktory

Jednoslabičná přídavná jména se umisťují před víceslabičná substantiva (*un gros travail, le français moderne*). Mnohoslabičné přídavné jméno se klade za jednoslabičné substantivum (*un chef autoritaire, un film épouvantable*). Jednoslabičné přídavné jméno se většinou pokládá za taky jednoslabičné substantivum (*un lit dur, la vie courte, une vue nette*) (Chevalier: 1997: 205, Arrivé: 37: 1986). Závěrem můžeme zmínit, že většinou klademe před substantiva jednoslabičná nebo krátká adjektiva. Ve francouzském jazyce se ale vyskytují i výjimky, kdy se víceslabičné adjektivum vyskytuje před jednoslabičným substantivem (*les sacrés os, ces affreux temps*).

Některá adjektiva tvoří z minulosti ustálená slovní spojení a představují lingvistické jednotky (*faire la sourde oreille, avoir le ventre creux, partir du bon pied*) (Charaudeau: Grammaire du sens et de l'expression: 1992: 43).

Adjektiva jsou uspořádána nebo oddělena většinou pomocí interpunkce nebo spojek. Jejich gramatické číslo je omezeno a liší se potřebami nebo představami dotyčného. Jejich místo ve větě před nebo za adjektivem je upraveno faktory, které byly zmíněny již dříve. Nicméně rytmičné faktory občas mohou zasáhnout do postavení několika adjektiv pomocí čárky, pokud se ve větě adjektiva nacházejí vedle sebe (*ce gros, grand carré général*). Častěji se ale používá tohoto způsobu vyjádření rytmičnými faktory postavením adjektiva v postpozici (*un univers net, coupant, pur et intelligible*) (Chevalier: 1997: 208).

1.4.1.5. Sémantické faktory

S pohledu sémantiky klademe přídavné jméno před substantivum, aby nám vytvořilo přesnější označení toho, o čem mluvíme. Přívlastek v postpozici si zanechává svoji nezávislost a označuje nám distinktivní vlastnost daného podstatného jména. Jako příklad si můžeme uvést větné spojení *un horrible individu*. V tomto případě upravujeme nebo spíše rozvíjíme substantivum *individu* adjektivem *horrible*. *Individu*

se vztahuje k nějaké osobě. Pokud na druhou stranu umístíme *horrible* před substantivum, *un horrible individu* (Chevalier: 1997: 206), tak v tomto případě zdůrazňujeme přídavné jméno a ne tolik substantivum. Přídavné jméno umístěné v antepozici se obvykle těsně pojí se substantivem, tím s ním tvoří bližší jednotku a blíže určuje lexikální smysl slova. Naopak adjektivum v postpozici si zachovává svůj vlastní význam a blíže určuje podstatné jméno jako součást textu.

V případě antepozice se smysl adjektiva ve větě mění z dvou důvodů, a to hlavně, jakou roli hraje adjektivum k substantivu. Sémantika některých substantiv může ale limitovat rozdíl smyslu slova v antepozici a postpozici, a tak význam mezi adjektivem a substantivem zůstává tedy stejný (*une extraordinaire animation/ une animation extraordinaire*). Při použití antepozice se vlastnost vyjádřená adjektivem zcela jasně váže k substantivu, a tím vyjadřuje novou skutečnost. Zde se vyskytuje několik ustálených slovních spojení (*sacrée histoire, brave homme, maigre repas, grand homme*) (Charaudeau: 1992: 43). Zatímco v postpozici adjektivum upřesňuje tu informaci, která zdůrazňuje vlastnost slova (*Une histoire sacrée=une histoire qui est caractériséecomme sacrée et qui s'oppose à une histoire profane*) (Charaudeau: 1992: 43).

Pokud se adjektivum *ancien* pojí se substantivem *président*, tak se vždy musí nacházet v antepozici, ale pokud se toto adjektivum pojí se substantivem *grammairien*, *ancien* se může vyskytovat před i za tímto substantivem. Naopak *les peuples anciens* se nachází pouze v postpozici.

Ve většině případech jsou tyto rozdíly v antepozici a postpozici pomínutelné a málo znatelné, a proto nerozlišujeme postavení adjektiva a substantiva. To neplatí u několika adjektiv, která dovolují měnit význam slov (*énorme, unique, extraordinaire*). V ostatních případech se důkladnější desémantizace objevuje u tzv. *primárních adjektiv* jako *petit, grand, bon, simple*. U příkladu *un beau bébé* můžeme adjektivum *beau* nahradit jiným adjektivem *mignon*. *Un bébé mignon* (Patrick Charaudeau : 1992: 40). Toto adjektivum vyjadřuje jemnost, citlivost pomocí tzv. *trait plénitude*.

Obvykle jsou před substantiva umístována taková adjektiva, jejichž význam se jednoduše kombinuje s dotyčným substantivem. Máme tím na mysli obvyklá přídavná jména, která mají nějakou mravní nebo estetickou povahu. Za podstatná jména jsou pravidelně kladena ta adjektiva, která dokážou identifikovat to, o čem hovoříme, ale

také adjektiva vyjadřující barvu, formu a slouží nám k nějakému roztřídění. Za substantivum se nachází také přídělní a verbální adjektiva.

Určitá adjektiva mohou měnit svůj význam podle toho, jestli se nachází před nebo za substantivem. Pokud se nachází adjektivum za substantivem, tak si zachovává svou sémantickou vlastnost. Nejčastější případy ve změně významu adjektiv jsou zmíněny v tabulce 1. Jedná se hlavně o adjektiva vyjadřující velikost, věk, pravdu, totožnost a morální vlastnosti.

Tabulka 1: Význam adjektiv umístěných před a za substantivem

Význam adjektiv umístěných před	Význam adjektiv umístěných za
<i>Un grand homme – známý muž</i>	<i>Un homme grand – vysoký muž</i>
<i>Un sacré livre – neskutečná kniha</i>	<i>Une histoire sacrée – náboženská kniha</i>
<i>Un triste personnage – člověk budící soucit</i>	<i>Un individu triste – smutný jedinec</i>
<i>Un unique cas – ojedinělý případ</i>	<i>Un cas unique – jediný případ</i>
<i>Ma propre chambre – můj vlastní pokoj</i>	<i>Une salle de bain propre – čistá koupelna</i>
<i>Un pauvre homme – ubohý člověk</i>	<i>Un monsieur pauvre – nemajetný pán</i>
<i>Une grosse femme – tlustá žena</i>	<i>Une femme grosse – těhotná žena</i>
<i>La galante compagnie – příjemná společnost</i>	<i>Un homme galant – galantní muž</i>
<i>Un fier menteur – náramný lhář</i>	<i>Un imbécile fier – pořádný hlupák</i>
<i>La dernière année – poslední rok</i>	<i>La semaine dernière – minulý týden</i>
<i>Une curieuse histoire – zvláštní příběh</i>	<i>Un homme curieux – nemístný člověk</i>
<i>Un certain acteur – nějaký herec</i>	<i>Un but certain – stanovený cíl</i>
<i>Un brave directeur – poctivý ředitel</i>	<i>Un policier brave – statečný policista</i>
<i>Un bon homme – důvěřivý muž</i>	<i>Un homme bon – dobrotivý muž</i>
<i>Un ancien professeur – bývalý profesor</i>	<i>Une église ancienne – starobylý kostel</i>
<i>Une seule dame – jediná slečna</i>	<i>Une dame seule – osamělá slečna</i>
<i>Une faible femme – slabá žena</i>	<i>Une femme faible – fyzicky slabá žena</i>
<i>Un cher ami – milý přítel</i>	<i>Un livre cher – drahá kniha</i>
<i>Un vieux chapeau – starý klobouk</i> <i>Un vieux professeur – zkušený profesor</i>	<i>Un ami vieux – starý přítel věkem</i>
<i>Une nouvelle édition – další vydání</i>	<i>Une voiture nouvelle – nový vůz</i>

<i>Une sale affaire – nepříjemná záležitost</i>	<i>Les mains sales – špinavé ruce</i>
<i>Une drôle histoire – podivný příběh</i>	<i>Une histoire drôle – zábavný příběh</i>
<i>La prochaine fois – příště</i>	<i>La semaine prochaine – příští týden</i>
<i>Une pure formalité – jednoduchá formalita</i>	<i>L'air pur – svěží vzduch</i>
<i>Une simple chaise – jediná židle</i>	<i>Un poème simple – jednoduchá báseň</i>
<i>Un vrai problème – skutečný problém</i>	<i>Une histoire vraie – skutečný příběh</i>
<i>Un cruel homme – dotěrný muž</i>	<i>Un homme cruel – nesnesitelný muž</i>
<i>Un faux accord – špatná dohoda</i>	<i>Un accord faux – falešný akord</i>
<i>Le haut ton – arogantní hlas</i>	<i>Le ton haut – zvýšený hlas</i>
<i>Un fou rire – pošetilý úsměv</i>	<i>Un prix fou – přemrštěná cena</i>
<i>Une furieuse tempête – hrozná vichřice</i>	<i>Un lion furieux – vzteklý lev</i>
<i>Un mauvais air – odporný vzduch</i>	<i>L'air mauvais – hrozný vzduch</i>
<i>Une méchante femme – zlá žena</i>	<i>Un enfant méchant – zlobivé dítě</i>
<i>Du mort bois – uhynulé dřevo</i>	<i>Une eau morte – stojící voda</i>
<i>Un plaisant homme – podivný muž</i>	<i>Un personnage plaisant – zábavná osoba</i>
<i>Un bas âge – nízký věk</i>	<i>Le voix bas – tichý hlas</i>

Hypotéza byla i taková, že větší význam slov se přikládá k základním adjektivům (*bon, beau, mauvais, grand*), protože mají větší tendenci se umisťovat v antepozici a v postpozici mají pouze nějaký neurčitý nebo nejasný význam. Pokud si uvedeme příklad, tak *un grand lecteur* s použitím základního adjektiva může mít podobný nebo stejný význam jako *un énorme lecteur*. Toto zjednodušení významu slova můžeme nazvat jako desémantizace adjektiva. Touto desémantizací můžeme následně rozpoznat určité vlastnosti, které určují antepozici adjektiva jako je jeho intenzita. Pro správné postavení adjektiva musíme správně rozlišovat mezi logickými a citovými významy. Spousta autorů se ale domnívá, že jiný pořádek slov ve větě, tedy adjektiva a substantiva, nutně znamená změnu smyslu daného větného spojení.

1.4.1.6. Morfologické faktory

Už lingvisté Forsgrén a Wilmet se zabývali a zkoumali dopad afixů na postavení přívlastku ve větě. Afix je morfém, který se připojuje ke kořeni nebo kmenu slova. Mohou to být hlavně předpony, přípony nebo koncovky. Přípona ale v postavení adjektiva ve větě hraje bezvýznamnou roli a podle Forsgréna tento faktor není tím určujícím pro postavení adjektiva ve větě. Odvozená přídavná jména si ale zachovávají sémantické slovesné a nominální prvky. To nám umožňuje stanovit souvislost mezi morfologií, syntaxí a sémantikou odvozených adjektiv. Z počátku existovalo mnoho hypotéz, které podporovaly tvrzení, že delší adjektiva patří za substantivum. Nicméně existuje ale velké množství výjimek. M. Wilmet tvrdí, že faktor četnosti je více důležitý než hlásková podstata. B. Larsson dokonce říká, že rozhodující roli hraje substantivum. Důležitost morfologie nám tak dovoluje tvrdit, že se ve francouzštině vyskytuje více pravidel, které mají náchyllost na variabilitu adjektiva.

1.4.2. Neobvyklé postavení přídavného jména ve větě

Pokud si přečteme nějaký text nebo si poslechneme nějakou nezávaznou konverzaci, tak hned poznáme, že pravidla používání přídavných jmen nejsou vždy dodržována. Platí to především u ustálených slovních spojení, která se skládají z přídavného jména a substantiva hned za ním. Z některých skupin slov se stala složená slova (*vif-argent*, *chauve-souris*). V některých případech si adjektivum a substantivum zanechává svoje postavení, ale pouze proto, že v kontextu věty je pevně dán jejich význam (*faire la sourde oreille*, *pleurer à chaudes larmes*) (Chevalier: 1997: 207). Neobvyklé postavení adjektiva také závisí na stylistickém vyjádření. A to na skutečnosti změnit klasický pořádek ve větě, který je znám. Například, pokud se významový činitel staví obráceně oproti obvyklému použití (*rouges tabliers*). V tomto významu nejde o rozlišovací rys, ale přídavné jméno je zdůrazněno pomocí citového zabarvení.

Některá přídavná jména v antepozici nebo postpozici mohou vyjadřovat ten samý význam. Záleží totiž také na významu substantiva. Tato adjektiva mohou být mnohoznačná (*un énorme roman/ un film fantastique*, *un vaste espace/ un lieu spacieux*) (Goes: 1999: 91). Desémantizace se tak může vyskytovat v antepozici i postpozici. Pro

některá adjektiva, která se objevují častěji v antepozici, je výskyt za substantivem neobvyklý, ale možný (*une femme belle, un arbre grand*).

1.4.3. Další tvary některých přídavných jmen, které závisí na postavení substantiva

Méně početnou skupinu tvoří přídavná jména, která se mění v závislosti na podstatném jméně. Pokud podstatné jméno začíná samohláskou nebo němým h, tak se musí tvar přídavného jména upravit. U některých přídavných jmen máme tedy tři gramatické tvary. *Un beau tableau/ un bel animal/ une belle image. Un nouveau produit/ un nouvel ami/ une nouvelle adresse* (Hendrich: 1991: 165). V množném čísle má přídavné jméno tvar *beaux/belles, nouveaux/nouvelles*. Tvarů přídavných jmen *bel-nouvel-viel* se používá pouze před podstatným jménem začínající na samohlásku nebo němé h.

Přídavná jména *fou/fol/folle* a *mou/mol/molle* mají stejnou gramatickou skladbu jako adjektiva zmíněná v předchozím paragrafu. Druhotvory *fol/mol* se ale používají pouze zřídka, protože stojí před přídavným jménem ojedinele, a to hlavně v přeneseném významu, v knižním vyjadřování nebo jako stylistické a expresivní prostředky. *Un regard fou/ un fol espoir/ une idée folle* (Hendrich: 1991: 166). Některá přídavná jména mají stejný tvar v mužském i ženském rodě (*l'art rococo/ la musique rococo, un milieu snob/ une société snob*) (Hendrich: 1991: 166). Ve francouzském jazyce se také vyskytují taková přídavná jména, která mají stejný tvar v obou rodech a objevují se pouze ve familiárním nebo lidovém stylu. Mohou se vyskytovat jak před podstatným jménem, tak za substantivem (*un chapeau chic/ une femme chic, un chic voyage/ une chic soirée*) (Hendrich: 1991: 166).

Francouzština se od českého jazyka liší také tím, že přídavná jména se ve větě mohou nacházet před i za substantivem. Tím mohou úplně změnit smysl a význam věty. Pokud se podíváme na jiné světové jazyky, v germánských jazycích přídavné jméno nebo přívlastek stojí systematicky v antepozici, neboli před substantivem. Například v anglickém jazyce adjektiva následují v určitém pořadí, které se dodržuje. Velikost-forma-barva-materiál (*a small square white silk handkerchiefs = un petit mouchoir carré blanc en soie*) (Riegel: 2011: 628). Určité statistiky nám ukazují, že jedno ze tří přídavných jmen v mluvené francouzštině stojí před substantivem, jedno ze dvou stojí před v literárních textech, ale pouze jedno z deseti ve vědeckých publikacích. Naopak antepozice byla velmi důležitá ve starověké francouzštině. Přívlastek byl v minulosti častěji používán. Například v 16. století známý francouzský spisovatel Rabelais zmiňuje

ve svém díle „*une anuelle calamité*“ nebo další francouzský básník Du Bellay popisuje „*sacré autel*“. V 17. století se začíná objevovat již moderní užití postavení přídavných jmen. V současném francouzském jazyce se většina adjektiv nachází za podstatným jménem, tím si zachovávají svůj vlastní význam, a proto antepozice přívlastku je všeobecně řízena nějakým spojením faktorů, které se mohou lišit nebo naopak spolu souvisí. Mezi tyto faktory můžeme zařadit rozdíl mezi relačními a kvalifikačními adjektivy, rytmické faktory, významové faktory, tedy co přídavné jméno ve větě vyjadřuje, dále faktory diachronické, které se používají hlavně v ustálených slovních spojení, ve starověkém jazyce, kde se přídavná jména umísťovala hlavně před substantiva.

Ve francouzštině se poté vyskytují neměnná slovní spojení, ve kterých si adjektivum zachovává svoje postavení (*être de bonne foi, en haute mer, des jeunes mariés, ma belle-mère, l'état civil, un lieu commun*)².

1.4.4. Postavení více adjektiv kolem substantiva ve větě

Přídavná jména se nacházejí v antepozici nebo v postpozici buď vedle sebe, nebo na každé straně substantiva. Zde můžeme rozlišovat několik seskupení. První je seskupení, ve kterém se dvě přídavná jména nacházejí před substantivem (*un joli petit dîner, ce pauvre cher homme*). První přídavné jméno blíže specifikuje vztah k podstatnému jménu³. Přídavná jména v antepozici mohou být vyjádřena i pomocí spojky *et* (*un bon et gentil garçon*). Dalším typem jsou dvě přídavná jména nacházející se za substantivem (*Mes études biologiques personnelles*) (Chevalier: 1997: 208). V tomto příkladu je to druhé adjektivum, kterému se dává větší hodnota⁴. Pokud by jedno adjektivum mělo být v antepozici a druhé v postpozici, obě adjektiva se umístí do postpozice (*un repas bon et copieux*).

Může nastat také případ, kdy několik adjektiv vyjadřuje stejný význam substantiva. Přídavná jména se v této formě nacházejí vedle sebe za podstatným jménem (*La curiosité méchante, envieuse, médisante, calomniatrice*) nebo jsou spojeny pomocí spojky *et* (*un liquide incolore, inodore et insipide*) (Riegel: 2011: 344). Třetím

² <https://www.francaisfacile.com/exercices/exercice-francais-2/exercice-francais-61478.php>

³ le premier adjectif qualifie le groupe constitué par le substantif et le second adjectif

⁴ le second adjectif prend fréquemment une valeur distinctive accentuée qui porte sur le groupe constitué par le substantif

příkladem jsou adjektiva, která se nacházejí ve funkci přívlastku. Substantivum se tedy nachází mezi oběma adjektivy (*un grand geste las, cet ardent soleil bourguignon*) (Chevalier: 1997: 208).

(*la sanglante guerre civile espagnole* – v tomto případě se adjektivum *civile* pojí k válce, *espagnole* charakterizuje *guerre civile* a adjektivum *sanglante* se vztahuje k *guerre civile espagnole*) (Charaudeau: 1992: 44).

Relační adjektivum vždycky předchází adjektivu kvalifikačnímu. V některých případech se ve větě může vyskytovat třetí přívlastek (*un petit ouvrage didactique intéressant*). Pokud použijeme tzv. třetí přívlastek v antepozici, zbylé dva přívlastky umístíme do postpozice. To samé platí použitím dvou přívlastků v antepozici a dalšího přívlastku za podstatným jménem.

1.4.5. Postavení adjektiva v závislosti na významu

1.4.5.1. Antepozice

Antepozice, neboli postavení přídavného jména před adjektivem, dodává substantivu dodatečný význam. Změnou významu adjektiva se poté může změnit i jazykový pohled na rozvíjené substantivum. Tento trend postavení adjektiva ve větě můžeme sledovat již po dlouhou dobu. Vyjímkou jsou ustálené výrazy nebo lokální nářečí, například přídavné jméno (*mère-grand*), které bylo používáno ještě v 17. století.

Před substantivy se obvykle nachází tato přídavná jména: *petit, jeune, grand, vaste, gros, bon, mauvais, beau, joli, vilain, vieux, ancien, nouveau, long, cher, court, long, moindre, bref, vrai, pur, haut*⁵ (Riegel: 2011: 631, Chevalier: 1997: 206, Grevisse: 1995: 102). Některá z těchto adjektiv můžeme nazvat jako tzv. *adjectifs élémentaires* (*petit, grand, beau*)⁶. Jsou to obvykle krátká adjektiva, která slouží k popisu osob nebo věcí. Jsou to ta přídavná jména, která ve většině případů používáme před substantivy, protože si zachovala svůj význam ze starší francouzštiny, která byla postupně nahrazena modernější. Mnoho těchto adjektiv se ale může vyskytovat i za podstatnými jmény a tím mění svůj význam. V tabulce 2 uvádím adjektiva v antepozici s jejich českým překladem.

⁵ <https://francais.lingolia.com/fr/grammaire/les-adjectifs/la-place-de-ladjectif>

⁶ http://www.persee.fr/doc/lfr_0023-8368_1996_num_111_1_5350?q=position+de+l%C2%B4adjectif#

Tabulka 2: Adjektiva v antepozici s českým překladem

<i>Un petit restaurant – malá restaurace</i>
<i>Un grand jardin – velká zahrada</i>
<i>Un gros ballon – veliký míč</i>
<i>Un court moment – krátký okamžik</i>
<i>Un long hiver – dlouhá zima</i>
<i>Un vaste domaine – rozlehlá oblast</i>
<i>Une bonne occasion – dobrá příležitost</i>
<i>Un mauvais exemple – špatný příklad</i>
<i>Un beau souvenir – krásná vzpomínka</i>
<i>Une jolie maison – hezký dům</i>
<i>Un nouveau succès – další úspěch</i>
<i>La jeune génération – mladá generace</i>
<i>Une vieille tradition – stará tradice</i>
<i>Une haute montagne – velká hora</i>
<i>Un joli paysage – hezká krajina</i>
<i>Un bref entretien – stručný rozhovor</i>
<i>Une vraie histoire – pravdivý příběh</i>

V dalších případech se před substantivy nacházejí ta přídavná jména, která označují náš subjektivní pohled na věc (*un triste personnage*). Většinou jsou to krátká adjektiva, jednoslabičná nebo dvojslabičná. Postavení některých přídavných jmen před substantivy je gramaticky správné, ale v některých případech se může nacházet i za substantivem. A to hlavně v odlišném významu nebo v ustálených spojeních. Postavení přídavného jména může záviset také na rytmu mluvené řeči, že méněslabičná slova nemají větný přízvuk na rozdíl od víceslabičných.

Ve stálé antepozici se nacházejí tzv. *épithètes de nature*. Tyto přívlastky vyjadřují nějaký typický rys pro dané substantivum, se kterým se pojí. V takovém kontextu má adjektivum přenesený význam (*Les vertes prairies, la blanche neige, de noirs soucis*) (Riegel: 2011: 632). To jsou jediné případy, ve kterých se tzv. *adjectifs de couleur* vyskytují v antepozici.

Dále se před adjektivy vyskytují řadové číslovky ve formě adjektiva (*le premier jour*).

Před substantivem se také vyskytují ta přídavná jména, která byla již zmíněna v předešlém kontextu a ve větě se opakují. Mohou být vyjádřeny jiným adjektivem, ale jejich význam se nemění (*l'armée d'Espagne/ ces intrépides combattants*) (Riegel: 2011: 632).

Některá přídavná jména mají tu tendenci se vyskytovat častěji před substantivem. Týká se hlavně těch adjektiv, která vyjadřují fyzické nebo tělesné vlastnosti (*rond, profond, court, fin, plat*).

Adjektivum v antepozici nemusí totiž znamenat pouze popisný vztah ke slovu, které rozvíjí. To se týká všech adjektiv, na která se vztahuje citový význam nebo důrazový přízvuk, který je propojen se substantivem. Dále adjektiva vyjadřující pocity. Mohou to být například tato adjektiva – *atroce, merveilleux, admirable, horrible, effrayante, excellent, amusant, étonnant, magnifique* (Riegel: 2011: 631).

Všechna adjektiva vytvořená z příčestí minulého se vyskytují za podstatným jménem (*ce sont des pantalons branchés, un exercice réussi*⁷), objevují se zde však i některé výjimky (*un maudit métier, un damné coquin*). Pokud se příčestí minulé vyskytne před substantivem, tak vyjadřuje nějaký pocit (*un riant paysage*).

Pokud použijeme zvolání, tak se adjektivum umístí před substantivum (*charmant chanteur!, quelle étrange démarche!*) (Riegel: 2011: 637).

Jestliže se ve větě vyskytuje podstatné jméno, které je rozvíjeno jiným větným členem, tak pokud nám to gramatika dovolí, adjektivum se použije před substantivem a za ním bude následovat rozvíjející větný člen (*l'incomparable auteur de Vert-vert*).

Ve spisovné francouzštině se občas adjektivum vyskytuje daleko od substantiva (*Les bergers, loin de secourir le troupeau, furent tremblants, pour se dérober à la fureur du lion*⁸).

Užití antepozice se používá i u stálých výrazů a spojení nebo u složených slov (*le Moyen-Orient, en plein air*).

Pokud vytváříme nová rčení nebo slovní výrazy, používá se spíše postpozice (*carte grise, zone bleue*⁹).

⁷ <https://wirtschaftssprachen.hslu.ch/francais/2013/06/18/la-place-de-ladjectif-dans-la-phrase/>

⁸ <http://www.espacefrancais.com/la-place-de-ladjectif/#Quelques-rgles--suivre>

Dalším důvodem, proč se přídavné jméno může nacházet před substantivem, je jeho citové zabarvení nebo přenesený význam.

Před substantivy se také nachází ta adjektiva, která označují určitou vlastnost rozvíjejícího substantiva (*un éminent spécialiste*). Klasický přívlastek můžeme použít před podstatným jménem u oslovení (*Notre distingué ami, chers amis*) (Hendrich: 1991: 170-171). Postavení adjektiva záleží také na tom, pokud je užito přeneseného významu či nikoli. V tabulce 3 jsou vyjádřena přídavná jména v přeneseném či vlastním významu.

Tabulka 3: Adjektiva vyjádřena v přeneseném a původním významu

Přenesený význam	Původní význam
<i>Un aride exposé- nezáživný výklad</i>	<i>Une terre aride- vyprahlá země</i>
<i>Une fine allusion/une fine pointe- jemná narážka</i>	<i>Une pointe fine/une aiguille fine- jemná špička</i>
<i>La sale guerre- špinavá válka</i>	<i>Des mains sales- špinavé ruce</i>

V závislosti na postavení přídavného jména před nebo za substantivem rozlišujeme význam daného adjektiva. Zachovávají si ale svůj sémantický původ. Některá adjektiva se vyskytují před i za adjektivem pouze v ustálených spojeních. Jinak se pravidelně umisťují před substantivum.

Před substantivum můžeme umístit i delší adjektivum, které je víceslabičné. Tím, že ho použijeme před substantivum, tak zdůrazníme význam adjektiva ve větě. (tabulka 4)

Tabulka 4: Adjektiva v antepozici a postpozici

<i>Elle habite dans une maison somptueuse¹⁰</i>	<i>Elle habite dans une somptueuse maison</i>
<i>Les courageux soldats ont été félicités – všichni vojáci, kteří byli odvážní</i>	<i>Les soldats courageux ont été félicités – pouze ti vojáci, kteří byli odvážní.</i>

⁹ <http://monsu.desiderio.free.fr/atelier/adjordre.html#fixe>

¹⁰ <http://lewebpedagogique.com/ressources-fle/files/2010/11/Place-de-ladjectif.pdf>

V antepozici se tedy nacházejí ta adjektiva, která mají tzv. valeur subjective, expressive (*le joli chapeau!*), banale, attendue (*cette petite fille*), valeur numerale (*la dernière séance*), quantitative (*par pure bêtise*), determinative (*la première scène*)¹¹.

1.4.5.2. Stálá Postpozice

Pokud je adjektivum ve větě vyjádřené jako přívlástek, tak se může nacházet před i za substantivem. Většinou stojí ale za podstatným jménem. Tomuto jevu se říká postpozice. Za podstatným jménem stojí pravidelně ta adjektiva, která vyjadřují barvu (*le chat noir*), národnost (*un peuple allemand*), tvar nebo formu (*une ligne courbe, le salon ovale*), přítomné přičestí nebo verbální adjektiva (*une rue passante*). Dále se jedná o adjektiva vyjadřující fyzický popis nebo popis přírodního děje (*une région froide*), adjektiva, která jsou delší než substantiva (*une histoire extraordinaire*), adjektiva označující vztah k nějakému místu (*un pays natal*), adjektiva popisující náboženství (*un temple protestant*) a adjektiva, která jsou vytvořena derivací z jiného substantiva (*une tragédie cornélienne*). Povinně se za substantiva umisťují ta adjektiva, která se vztahují k určité věci a adjektiva, která bychom normálně umístili před podstatné jméno, ale protože po nich následuje další větný člen, vyskytují se za substantivem (*une ouverture longue de 3 mètres, un monument grand comme la Tour Eiffel*¹²). Z rytmických důvodů se přídavná jména, která jsou tříslabičná a delší, staví obvykle za podstatné jméno. Pokud hovoříme o tříslabičných adjektivech, myslíme tím konkrétně ta, která byla transformována do přičestí minulého nebo přítomného (*une soirée fatigante, un projet accepté*). Do této skupiny můžeme zařadit i rozvitá adjektiva a několikanásobné přívlásky, kterým se budeme věnovat v další části této práce. Ve francouzštině se tedy přídavné jméno nachází častěji za substantivem. Tato adjektiva vyjadřují objektivní vlastnosti. Můžeme je tedy nazvat jako tzv. *expressions complètes*¹³.

Adjektiva, která se ve větě mohou vyskytovat samostatně jako podstatné jméno, se staví za substantivum (*un homme bossu, un enfant aveugle*). Tato adjektiva mohou ve větě plnit i funkci podstatného jména. Můžeme totiž říct (*le bossu, l'aveugle*). Řadové

¹¹ http://www.persee.fr/doc/lfr_0023-8368_1996_num_111_1_5350?q=position+de+1%C2%B4adjectif#

¹² <http://lewebpedagogique.com/ressources-fle/files/2010/11/Place-de-ladjectif.pdf>

¹³ <http://monsu.desiderio.free.fr/atelier/adjordre.html#fixe>

číslovky se mohou vyskytovat též v postpozici, pokud jsou použity v citaci, bez členu nebo s vlastním jménem (*livre second, chant trois, Henri quatre*¹⁴).

Z gramatického pohledu se tedy v postpozici nacházejí hlavně ta přídavná jména, která nejsou kvalifikační. Jedná se tedy o adjektiva relační, která nemohou nikdy stát před adjektivem, pokud tedy nejsou přeměněna na kvalifikační adjektiva. Můžeme se tedy domnívat, že kvalifikační adjektiva se obvykle umisťují za substantivum, protože vyjadřují nebo i upravují popisný význam slova. V postpozici se vždycky nacházejí přídavná jména vyjadřující barvu nebo tvar, tak jako adjektiva popisující věčné vlastnosti, které vnímáme při pozorování (*un café amer/ sucré*). Stejně pravidlo platí u přičestí minulých a velké části verbálních adjektiv. I zde se ale mohou vyskytovat výjimky (*Une inconnue adresse, un convaincant argument*) (Riegel: 2009: 630).

V postpozici se tedy nachází tzv. *adjectifs relationnels, de couleurs, les adjectifs avec un sens précis (spacieux, géant)*, ou *technique (ligne circulaire, tige bulbeuse)*¹⁵.

1.5. Stupňování přídavných jmen

Mezi syntaktické vlastnosti přídavných jmen patří stupňování, což znamená, že adjektiva jsou ohebným slovním druhem. Stupňování jako takové má částečně vlastnosti morfologické, syntaktické i sémantické a tudíž nemůžeme studovat postavení adjektiva bez toho, abychom zmínili sémantické vlastnosti, které při určování postavení musíme rozlišovat. Stupňování nám umožňuje zdůraznit konkrétní výraz pomocí intenzity nebo její míry, srovnávat význam s jiným přídavným nebo podstatným jménem. Stupňování lze rozdělit do dvou skupin, a to na absolutní stupeň, který vyjadřuje míru nebo intenzitu bez vztahu k jinému adjektivu. Druhá skupina se nazývá relativní a ta nám srovnává význam přídavného nebo podstatného jména s jiným. Absolutní stupeň můžeme opět rozdělit na první stupeň, neboli základní/neutrální pozitiv. Tento první stupeň vytvoříme tak, že k substantivu připojíme blíže neurčené adjektivum (*une belle fleur, un événement important*). Dále máme další stupeň, který se nazývá absolutní superlativ. Ten nám slouží k rozlišení značné míry základní vlastnosti.

Relativní stupeň přídavných jmen můžeme rozdělit do tří kategorií na komparativ stejnosti, komparativ stupňovací a sestupňovací. Ve francouzském jazyce se stupňování

¹⁴ <http://www.espacefrancais.com/la-place-de-ladjectif/#Quelques-rgles--suivre>

¹⁵ http://www.persee.fr/doc/lfr_0023-8368_1996_num_111_1_5350?q=position+de+1%C2%B4adjectif#

liší od českého. Druhý stupeň v českém jazyce vždy určuje vyšší míru vlastnosti, ale ve francouzštině je to stupeň srovnávací, tudíž nám srovnává i stejné míry. Dalším rozdílem je to, že francouzština nemá absolutní komparativ. A tak se místo něho musí použít relativní pozitiv, kterým vyjádříme stejnou míru (*un court séjour/ kratší pobyt*). Relativní pozitiv neboli komparativ stejnosti popisuje stejné vlastnosti, srovnává se pomocí francouzských slov *aussi-que*.

1.5.1. Postavení stupňovaného přídavného jména

Pokud stupňujeme přídavné jméno, jeho postavení se obvykle zachovává podle gramatických pravidel francouzského jazyka. Pokud se tedy adjektivum nachází před podstatným jménem, při stupňování se postavení zachovává a přidává se pouze člen a dané příslovce (*un beau village/ un plus beau village/ le plus beau village*). Pokud je ale přídavné jméno rozvito ve větě nějakým dalším větným členem, tak se mění postavení i těch adjektiv, která se obvykle nachází před substantivem (*C'est le village le plus beau que je connaisse*). Pokud stupňujeme několik adjektiv za sebou, příslovce, kterým stupňujeme a tedy i rozvíjíme, se opakuje před každým z nich (*Mon ani m'a prêté un livre plus instructif et plus éducatif*) (Hendrich: 1991: 186-187).

1.5.2. Superlativ

Ve francouzském jazyce musíme také rozlišovat, pokud je superlativ neboli třetí stupeň přídavného jména ve větě doplněn o přivlastňovací zájmeno nebo nikoliv. Pokud tvoříme třetí stupeň od přídavného jména, musíme použít určitý člen *le/la*. Pokud přídavné jméno ve třetím tvaru stojí před podstatným jménem, určitý člen musíme klást na počátek větné vazby (*la plus grande victoire*). Jestliže máme podstatné jméno a adjektivum, které se nachází za substantivem, tak členy nezanikají a zůstávají ve větném spojení, musí se tedy opakovat (*Les voitures les plus modernes*). Existuje také mnoho přídavných jmen, které můžeme v superlativu umístit před nebo za podstatné jméno. To však závisí na osobním postoji mluvčího (*notre plus modeste réponse / notre réponse le plus modeste*). Pokud máme slovní spojení s předložkou *de*, superlativní člen *le* se nepoužívá (*C'est tout ce qu'il y a de plus intéressant*). V případě že je superlativ uváděn s číslovkou, musíme si dát pozor na slovosled (*les deux meilleures équipes du championnat*) (Hendrich: 1991: 184).

1.5.3. Několikanásobný přívlastek

Pokud je podstatné jméno rozvíto více než jedním přívlastkem, tak se obvykle zachovává gramatického postavení. Pokud tedy máme přídavné jméno, které obvykle stojí před substantivem, tak ho klademe před ním. To samé platí o adjektivu, které obvykle používáme za podstatným jménem (*un beau village moderne, un bon joueur connu*). Jestliže máme příklad, ve kterém se vyskytují přídavná jména obvykle stojící před substantivem, můžeme je klást před nebo i za (*une belle nouvelle chanson/ une chanson belle et nouvelle*). Přídavná jména stojící obvykle za substantivem tam při použití několikanásobného přívlastku zůstávají (*un pays développé africain*). Hned za podstatným jménem se nachází adjektivum, které většinou tvoří nějaké slovní spojení se substantivem.

2. PRAKTICKÁ ČÁST

V první části bakalářské práce jsem se zabýval adjektivy z pohledu gramatiky a gramatického postavení. Druhá část této práce bude věnována práci s jazykovým korpusem. Jazykový korpus je rozsáhlý soubor autentických textů, které mohou být psané nebo mluvené. Tyto texty jsou převedeny do elektronické podoby v jednotném formátu, aby v něm bylo možné jednoduše vyhledávat jazykové jevy, a to zejména slovní spojení neboli kolokace. Jazykový korpus zobrazuje jazykové jevy v jejich přirozeném kontextu a tím tak umožňuje vytvářet na reálných datech podložený jazykový výzkum. Hlavní předností korpusu je vedle užití přirozeného jazykového materiálu i schopnost vypovídat o četnosti jevů. Protože do korpusu vstupují texty jako celek, poskytuje informace o všech typech jazykových jevů. Korpusy slouží hlavně jako záznam a model jazykové empirie. Empirie je hlavní zdroj dat pro lingvistický výzkum. Dnes se korpusy ale využívají i v jiných oblastech jako je například historie nebo sociologie. Současné korpusy mohou obsahovat i přes sto miliónů slov. Jsou tedy velice rozsáhlé¹⁶.

Korpus nám pomůže ukázat rozdíly v používání adjektiv v antepozici nebo v postpozici. Mluvíme hlavně o adjektivech, která mohou měnit význam v závislosti na postavení. K porovnání jsem si vybral adjektiva *bon*, *beau*, *grand*, která patří do skupiny základních adjektiv. A dále jednoslabičná adjektiva *vrai*, *cher*, dvouslabičná adjektiva *nouveau*, *mauvais*, adjektiva, která mění výrazně svůj význam – *ancien*, *certain*, *propre*, časová adjektiva *dernier*, *prochain* a jedno relační adjektivum *présidentiel*. V této skupině adjektiv se nacházejí jednoslabičná, tak i dvojslabičná adjektiva. Postavení těchto adjektiv budu zkoumat pomocí korpusu. Pro práci jsem si zvolil francouzský korpus InterCorp ve verzi 10 z 1.12.2017. Pro vyhledávání v jazykovém korpusu musíme použít KonText, což je jedna z částí českého korpusu.

Pokaždé, když jsem hledal v korpusu zkoumané výrazy, musel jsem zadat typ dotazu CQL (*Corpus Query Language*). CQL je korpusový dotazovací jazyk, který slouží k vyhledávání v korpusu, pokud chceme formulovat dotaz přímo v CQL. Existuje několik typů dotazů, které můžeme použít. *Základní- Lemma- Fráze- Slovní tvar- Část slova- CQL*. Dotazy v CQL mají specifický a předem daný formát, který má následující podobu [atribut="hodnota"]. Atributem může být lemma, slovní tvar neboli word a tag,

¹⁶ <http://wiki.korpus.cz/doku.php/pojmy:korpus>

popřípadě jakékoli jiné poziční atributy. Poté máme už konkrétní dotaz, kam doplníme atribut a slovo, které chceme zkoumat [word="joli"]. Protože v této bakalářské práci zkoumám postavení přídavného jména před nebo za substantivem, budu používat jiný typ formátu vyhledávání v korpusu. Tento typ formátu bude mít formu [tag="NOM"] [lemma="présidentiel"] pro adjektiva stojící v postpozici a pro případ antepozice [lemma="présidentiel"] [tag="NOM"]. Slovo NOM jsem nechal, protože tam můžeme doplnit jakékoliv slovo. Na konci práce jsem použil tabulky, ve kterých jsem porovnal, kolikrát je možné použít zkoumaná adjektiva v antepozici nebo v postpozici. Všechny konkrétní příklady jsou čerpány a citovány z českého korpusu tak, jak mi je vyhledávání nabídlo.

Jako první provedu porovnání jednoslabičných adjektiv- *bon, beau, vrai, grand, cher*. Poté se zaměřím na dvouslabičná adjektiva- *nouveau, mauvais*, dále to budou „časová“ adjektiva *dernier, prochain*. Budu pokračovat s adjektivy *ancien, certain, propre*. Na závěr bych také ukázal pomocí korpusu porovnání postavení relačního adjektiva *présidentiel*.

2.1. BON

Jako první příklad si uvedeme přídavné jméno BON. V překladu *dobrý*. Může se vztahovat k vlastnosti člověka nebo může vyjadřovat účinnost nějaké věci (*bon remède*). Pokud chceme vyjádřit intenzitu, adjektivum se bude nacházet v antepozici (*Une bonne pincée=une grosse pincée, Une bonne partie=une grande partie*) (Petit Robert: 2012: 274). Ve většině případů se adjektivum BON vyskytuje před substantivem. V korpusu bude mít výraz takový tvar [word="bon"]. Typ dotazu je CQL. Korpus nám vyhledal dohromady 42 873 výskytů. Jsou to všechny výskyty slovního tvaru BON. Toto adjektivum se nám nemění, ale kolem adjektiva BON se nám ale mohou vyskytovat různé slovní druhy, podstatná jména, spojky, slovesa, zájmena.

1. *aucun remède contre cette douleur, nul moyen d'y échange... bon, je vais essayer de ne pas remuer la tête.*
2. *Non, merci. C'est bon. Pardon? Qu'avez-vous dit? J'ai dit, c'est bon.*
3. *Considérant enfin que, pour assurer le bon fonctionnement des dispositions communautaires.*
4. *Oui, c'est toi. – C'est bon de te voir! – Je suis content de te voir.*

Pokud do dotazu zadáme [lemma="bon"], tak nám korpus vyhledá všechny výskyty všech slovních tvarů lemmatu BON. Ve všech tvarech jednotného a množného čísla, ženského a mužského rodu nám korpus vyhledal 101 714 výskytů.

Pokud si nyní ukážeme adjektivum BON v postpozici, tak do korpusu zadáme formát [tag="NOM"][lemma="bon"]. Před adjektivem se může vyskytovat jakékoliv slovo. Korpus nám ukázal dohromady 1 526 výskytů. To znamená, že podle korpusu se adjektivum BON může vyskytovat 1 526 krát v mužském i ženském rodě, jednotném i množném čísle za podstatným jménem v různých slovních spojeních. Adjektivum BON se pojí velice často s *air/ air bon*, což znamená *vypadat*. Bon se velice často vyskytuje v korpusu se slovem *marché – Bon marché*.

1. *Les hamburgers ont l'air bon.*
2. *Ca a l'air bon. Oui, on peut partager.*
3. *Une petite ville bon marché, populaire mais sans mer à proximité.*
4. *Certains d'entre nous espéraient néanmoins qu'Ikea allait nous prouver que même les choses bon marché pouvaient être solides et fiables.*
5. *Je garde même de bons souvenirs de l'ancien directeur de la radio.*
6. *Des allégations qui ne respectent souvent pas les exigences en matière d'alimentation saine et qui passent néanmoins pour des produits bons pour la santé humaine.*

Nyní se podíváme pomocí korpusu na antepozici. Formát pro vyhledávání v korpusu bude následující [lemma="bon"] [tag="NOM"]. Výsledek nám ukazuje, že adjektivum BON se může vyskytovat v antepozici 63 364 krát. Z toho nám vyplývá, že v převážné většině se adjektivum BON objevuje před adjektivem. Mohou to být například ustálené fráze jako *bon anniversaire/ bonne chance*.

2.2. BEAU

Dalším zkoumaným adjektivem bude BEAU/ *hezký*, které má mnoho synonym v různých kontextech vět (*admirable, charmant, délicieux, gracieux, magnifique, merveilleux, superbe, pittoresque, agréable, remarquable, splendide*) (Le Petit Robert: 2012: 236).

Po zadání dotazu [word="beau"] nám korpus ukáže celkem 9865 kombinací. Neboli všechny výskyty tvaru adjektiva BEAU v této neměnné formě.

1. *Que beau pays!*
2. *Il est très beau et musclé.*

Při zadání [lemma="beau"] máme v korpusu dohromady 26 089 tvarů BEAU v různých časech i rodech.

1. *Tu es très belle quand tu ris.*
2. *Ce sont de beaux petits jouets.*
3. *C'est le plus beau débarquement de choléra asiatique qu'on ait jamais vu.*
4. *J'ai quantité de belles hypothèses.*

Nyní se zaměříme na výskyt adjektiva BEAU v antepozici a postpozici.

[lemma="beau"][tag="NOM"]

BEAU se v antepozici vyskytuje 14 010 krát. *Regarde autour de toi, c'est la plus belle ville du monde.*

[tag="NOM"][lemma="beau"]

Naopak v postpozici se přídavné jméno vyskytuje pouze v 398 případech podle korpusu. *Quelle femme belle et désirable.*

Toto srovnání nám opět ukazuje, že adjektivum BEAU se ve většině případů vyskytuje v antepozici.

2.3. VRAI

Adjektivum VRAI patří také do skupiny jednoslabičných adjektiv, které má větší tendenci se vyskytovat spíše v antepozici. Adjektivu VRAI se nejvíce blíží slova *certain, exact, véritable, sûr, incontestable*, pokud hovoříme o pravdivosti nebo jistotě. Pokud hledáme pojem skutečnosti, použili bychom adjektivum *réel*.

Bonaparte n'est plus le vrai Bonaparte, c'est une figure légendaire. C'est un vrai jardin, presque un parc (Le Petit Robert: 2012: 2745).

Pokud použijeme VRAI ve slovním spojení *vous êtes dans le vrai*, můžeme to přeložit pomocí *vous avez raison*.

Při porovnání postavení adjektiva v korpusu je výsledek jasný. Převažuje antepozice. Korpus nám vyhledal přes 11 000 výskytů, za to v postpozici se adjektivum VRAI nachází pouze v 644 případech. Toto číslo je ale ve skutečnosti nižší, protože se v korpusu vyskytují chyby, které neuvádějí hledaný dotaz.

Rentre chez toi avant d'être vraiment blessé. N'est-ce pas vrai, George?

Další případ je uváděn v antepozici, i když podle vyhledávání dotazu spadá podle korpusu do postpozice. Neodpovídá tedy správně zadání. *C'est une vraie locomotive?*

à vrai dire, mon rôle est un peu différent. *à vrai dire* je zase slovní spojení, které znamená *po pravdě řečeno*. Nerozvíjí tedy žádné substantivum.

Co se týká postpozice, našel jsem poměrně dost chyb, které neodpovídají zadání. Nejčastěji se adjektivum VRAI vyskytuje v postpozici se substantivem HISTOIRE a FAIT. Následuje zápornka PAS s 52 výskyty. Ve více než 50 případech je tedy chyba na straně korpusu.

V antepozici se podle korpusu adjektivum VRAI vyskytuje nejčastěji se slovesem DIRE v infinitivu, a to ve spojení *à vrai dire*. Z hlediska gramatiky se však nejedná o antepozici. Ve dvou z pěti případů postavení adjektiva VRAI neodpovídá antepozici. Nejčastější použití substantiv s adjektivem vrai v antepozici je znázorněno v tabulce 5.

Tabulka 5: Nejčastější použití substantiv s adjektivem *vrai* v antepozici

1	<i>vrai dire</i>	991
2	<i>vrai nom</i>	349
3	<i>vrai problème</i>	268
4	<i>vraie vie</i>	184
5	<i>vrai qu'</i>	146
6	<i>vraie question</i>	137

2.4. GRAND

Adjektivum GRAND má ve francouzském jazyce mnoho překladů. Se spojovníkem a například substantivy *mère, père* vytváří toto adjektivum nová slova, která se vztahují k rodinným příslušníkům (*grand-mère, grand-père*). Nejčastěji je to ale slovo, které používáme při popisu lidského těla (*homme grand*) nebo z důvodu velikosti nebo rozměru popisované věci. Podle vyhledávání v korpusu převažuje zcela určitě postavení v antepozici. V antepozici použijeme adjektiva GRAND, pokud se význam vztahuje k popisu prostoru (*Un grand appartement, un grand magasin, un grand édifice*). Kromě tohoto adjektiva bychom mohli použít i tato přídavná jména k vyjádření stejného významu (*vaste, large, ample, étendu*). V antepozici také adjektivum GRAND může mít význam důležitosti (*un grand homme – důležitý člověk, une grande nouvelle – velká novinka*)¹⁷.

Z výsledku v korpusu jasně převládá použití adjektiva GRAND v antepozici nejčastěji se substantivy *nombre, partie, échelle, entreprise, importance*. (tabulka 6)

Le grand nombre de litiges portant sur des marchés publics dans de nombreux États...

C'est toujours un grand plaisir d'écouter des juristes...

¹⁷ <https://slovníky.lingea.cz/francouzsko-cesky/grand>

Tabulka 6: Nejčastější použití substantiv s adjektivem *grand* v antepozici

1	<i>grand nombre</i>	3 235
2	<i>grande partie</i>	2 768
3	<i>grande échelle</i>	959
4	<i>grande entreprise</i>	881
5	<i>grande importance</i>	861
6	<i>grande majorité</i>	747

V případě postpozice se v některých případech vyskytují chyby, kdy výsledek hledání neodpovídá hledanému výrazu adjektiva v postpozici.

Des réglementations inutiles en raison de leur trop grande généralité doivent être évitées.

Ce sera la grande classe.

2.5. CHER

Adjektivum CHER/ CHÈRE se častěji nachází v antepozici [lemma="cher"] [tag="NOM"].

V tomto významu tento termín vyjadřuje nějaký pocit, který cítíme k někomu/ něčemu jinému, vztahuje se hlavně k pojmenovávání osob, ke kterým máme nějaký citový vztah (*Ma chère maman*).

Adjektivum CHER se dále vyskytuje také ve zdvořilostních větách (*Cher Monsieur, chère Madame, le Cher homme*). Označuje věci, se kterými si spojujeme důležitost, vážnost. *Ils oublieraient cette journée d'angoisse, ils retrouveraient leur chère paix, leurs chères amours.*

Odpovídá tomu i seznam nejčastěji postavených substantiv v antepozici – *collègue, ami, madame, monsieur, député* (tabulka 7). V těchto případech se jedná o oslovení.

Tabulka 7: Nejčastější použití substantiv s adjektivem *cher* v antepozici

1	<i>cher collègue</i>	2 101
2	<i>cher ami</i>	317
3	<i>chère madame</i>	128
4	<i>cher monsieur</i>	123
5	<i>cher enfant</i>	119
6	<i>cher député</i>	92

[tag="NOM"] [lemma="cher"]

Pokud se adjektivum CHER vyskytuje v postpozici, tak vyjadřuje cenu, vztahuje se k popisu tržní hodnoty. *Le pain cher, la vie chère. Un commerçant trop cher – obchodník, který prodává své výrobky draze.*

CHER se nejčastěji pojí se slovy vztahující se k vyjádření ceny – *prix, valeur, bien, vie*.

2.6. NOUVEAU

Nyní si s pomocí korpusu ukážeme dvojslabičné přídavné jméno NOUVEAU, které můžeme překládat jako *nový* nebo *další*. Záleží na postavení adjektiva. Po zadání typu dotazu CQL a dotazu [word="nouveau"] nám korpus ukáže celkem 30 263 variant, ve kterých můžeme použít slovo NOUVEAU v tomto základním tvaru. Tento tvar nemusí být pokaždé přídavným jménem.

Il entend de nouveau la voix.

Ve většině případů se ale jedná o adjektivum. Při použití dotazu [lemma="nouveau"] se nám adjektivum v různých formách vyskytuje 96 235 krát, ať už v antepozici

l'accueil favorable de la nouvelle stratégie révélée lors de la présentation.

nebo v postpozici *le moindre argument nouveau*

nebo jako podstatné jméno. *La mauvaise nouvelle est que les possibilités d'autres types de conflits sont nombreuses.*

Ne tedy všechny výskyty v korpusu se týkají adjektiva.

Pokud se zaměříme na antepozici a postpozici, tak co se týká postpozice [tag="NOM"] [lemma="nouveau"], za substantivem se adjektivum vyskytuje 4 721krát. *Les dadaïstes écrivaient des vers dans des langues nouvelles et inconnues.*

Do tohoto výčtu jsou zařazena i substantiva, která označují nějakou novou zprávu. *Communiquer au public les dernières nouvelles détaillées.*

Údaj pro postavení adjektiva NOUVEAU v antepozici. [lemma="nouveau"] [tag="NOM"]

Les nouvelles frontières de l'Europe, le Parlement continue de mettre en place de nouvelles règles pour une meilleure gouvernance économique.

67 602 výrazů NOUVEAU lze použít v antepozici. Z toho nám vyplývá, že antepozice u tohoto dvouslabičného adjektiva převládá.

2.7. MAUVAIS

Nyní se zaměříme na další dlouslabičné adjektivum MAUVAIS a s pomocí vyhledávání v korpusu zjistíme, v kolika případech se toto adjektivum nachází v antepozici nebo postpozici. Slovo MAUVAIS, které překládáme jako *odporný, špatný* nebo *hrozný* podle postavení [word="mauvais"] se v této formě výskytu nachází v korpusu 7 024 krát. Jedná se pouze o adjektiva.

C'était un mauvais conducteur. – Non, le virage était mauvais.

[lemma="mauvais"] Ve všech dalších tvarech se MAUVAIS nachází v 14 716 případech. Může se jednat i o antepozici nebo pouze o adjektivum, které není dále rozvíjeno nebo nerozvíjí podstatné jméno.

Au fil du temps, les mauvais choix sont pénalisés.

En tant que stratégie intégrée elle n'est en principe pas mauvaise.

Pro vyhledávání adjektiva MAUVAIS v postpozici bude mít dotaz takovou podobu. [tag="NOM"] [lemma="mauvais"]

Korpus nám vyhledal dohromady 359 případů, ve kterých se toto adjektivum může vyskytovat za podstatným jménem. Nebo alespoň podle zadání by to tak mělo být. Našel jsem ale i pár výjimek, které neodpovídají hledanému dotazu. V tomto případě se

v hledaném výrazu vyskytuje spojka, determinant a adjektivum MAUVAIS v antepozici, které rozvíjí substantivum.

Elles peuvent, dans une certaine mesure, dépendre du gouvernement, puisque'un mauvais gouvernement constitue sans aucun doute un facteur majeur de pauvreté.

Mnoho výrazů se vyskytuje se slovy jako *actions, juges, faits*. V překladu nějaká špatná posouzení, rozhodnutí.

L'impossibilité de trouver un motif raisonnable suffisant pour certaines actions mauvaises.

Poměrně dost příkladů se vyskytuje se slovy *esprit, sentiment, rire, joie*. Tato slova vyjadřují hlavně nějaké pocity.

Douze étaient avec lui et aussi des femmes qui avaient été guéries d'esprits mauvais et de maladies.

On peut difficilement dire qu'il désigne un sentiment mauvais ou médiocre.

Co se týká antepozice, [lemma="mauvais"] [tag="NOM"], postavení adjektiva před substantivem, tak se adjektivum MAUVAIS jako zatím každé další zkoumané adjektivum vyskytuje častěji v antepozici.

2.8. DERNIER

Adjektivum DERNIER má předem daný význam v závislosti na postavení. Nejčastější příklad se uvádí s nějakým časovým údajem – *dernière fois, derniers temps, dernières années, dernière journée, derniers mois, derniers siècles, dernières minutes, dernière décennie, derniers jours*. (tabulka 8)

L'an dernier – minulý rok / *la dernière semaine* – poslední týden

[lemma="dernier"] Při zadání tohoto výrazu do vyhledávání se nám zobrazí 62 745 příkladů.

[lemma="dernier"] [tag="NOM"] V antepozici se adjektivum DERNIER vyskytuje 41 611 krát.

Je ne venais jamais. Mais qui venait? Ces dernières années, qui est entré dans cette maison?

Et ils se méfient de moi depuis la dernière fois que je leur ai fait le coup.

Tabulka 8: Adjektivum *dernier* v antepozici

1	<i>dernier lieu</i>	8 373
2	<i>dernière année</i>	5 650
3	<i>dernière fois</i>	2 676
4	<i>dernier jour</i>	1 395
5	<i>dernier mois</i>	1 392
6	<i>dernière décennie</i>	775
7	<i>dernière semaine</i>	685
8	<i>dernier temps</i>	657

[tag="NOM"] [lemma="dernier"] Postpozice (tabulka 9) je podle korpusu méně častá, ale nejvíce záleží na správném gramatickém použití těchto dvou slov ve větě.

Tabulka 9: Adjektivum *dernier* v postpozici

1	<i>année dernière</i>	2 057
2	<i>semaine dernière</i>	1 743
3	<i>an dernier</i>	1 027
4	<i>mois dernier</i>	690
5	<i>nuit dernière</i>	570
6	<i>décembre dernier</i>	283
7	<i>siècle dernière</i>	227

Pokud si porovnáme tyto dva příklady antepozice a postpozice, substantiva, která se nachází nejčastěji s adjektivem DERNIER, jsou podobná nebo stejná a týkají se hlavně časových údajů. Význam je ale kvůli postavení úplně jiný.

Našel jsem zde i špatné použití. Jeden příklad neoznačuje antepozici, ale začíná předložkou nebo determinantem a pokračuje adjektivem v antepozici.

En dernier lieu, l'enquete a montré que la marge.....

2.9. PROCHAIN

Adjektivum PROCHAIN používáme velmi často také u časových vyjádření tak jako adjektivum DERNIER. Slovo PROCHAIN se používá obvykle při loučení (*à la prochaine fois*) – *Na shledanou příště*).

La prochaine fois, la fois prochaine – příště. V tomto příkladu je vidět, že postavení adjektiva nehraje velkou roli a adjektivum můžeme postavit před i za slovo *fois*. Význam spojení zůstává stále stejný. A tak není velký rozdíl, kde se adjektivum PROCHAIN nachází. Nemění význam podle postavení.

[lemma="prochain"] PROCHAIN se nachází v každé své formě v korpusu celkem 14 997krát.

Ve většině případů se jedná o adjektiva, ale v korpusu se nachází i pár příkladů, kdy při zadání dotazu [lemma="prochain"] adjektivum plní jinou gramatickou funkci ve větě. *Ton père aurait dû être là. La prochaine fois, il sera là. On m'attend. à la prochaine, vieux.*

Při porovnání antepozice a postpozice se adjektivum PROCHAIN více nachází v antepozici, ale ten poměr není až tak rozdílný. Při zadání dotazu [lemma="prochain"] [tag="NOM"] nám korpus ukáže 9 233 výskytů. Jako několik příkladů je uvedeno slovní spojení *la prochaine fois*, což po přeložení není adjektivum, ale spíše příslovce.

Nejčastější substantiva, která se pojí s tímto adjektivem, jsou substantiva vyjadřující čas. *Décennie(s), année(s), période, saison, mois.*

le principe directeur des exigences administratives et comptables visés par la prochaine génération des programmes.

V postpozici se adjektivum PROCHAIN vyskytuje 4670 krát. [tag="NOM"] [lemma="prochain"]

V antepozici je kladen větší důraz na časové vyjádření. V korpusu je většina příkladů uváděna s měsíci – *décembre prochain*, nebo substantivy vyjadřující týden, dny, roky. *mois prochain, année prochaine, été prochain.*

Cette annonce ne devait pas être publiée avant la semaine prochaine.

2.10. CERTAIN

Dalším zkoumaným adjektivem v korpusu bude přídavné jméno CERTAIN, které má v ženském rodě tvar CERTAINE. V antepozici se nachází vždy, pokud vyjadřuje neurčitost, nejasnost, naopak v postpozici vyjadřuje pocit jistoty a je to adjektivum kvalifikační (*un succès certain*). Mění tedy výrazně svůj význam v závislosti na postavení. V postpozici tedy adjektivum CERTAIN vyjadřuje nějakou nekonkrétní, blíže nejmenovanou věc. Označujeme ho tedy neurčitým adjektivem a ve francouzštině ho můžeme vyjádřit pomocí *un* nebo *quelques*. Význam slovního spojení zůstane stejný (*une certaine personne = une personne/ certains jours = quelques jours*). Pokud použijeme CERTAIN před podstatným jménem, vždy tomuto výrazu předchází neurčitý determinant (*un certain angle – určité hledisko*).

Slovo CERTAIN ve větě neznamena ale pouze adjektivum. CERTAIN může být i neurčitým zájmenem, které můžeme nahradit jiným zájmenem *quelques-uns* (*certains pensent = quelques-uns pensent*¹⁸).

Po vložení dotazu [word="certain"] nám korpus ukázal celkem 11 037 výskytů adjektiva CERTAIN pouze v tomto tvaru v různých typech vět. Adjektivum se pojí v mnoha příkladech se substantivy *nombre, temps, délai*.

Un certain nombre d'importateurs et de producteurs- exportateurs.

L'autorisation tacite des autorités compétentes après l'expiration d'un certain délai.

Mnoho příkladů se vyskytuje s výrazem *être certain*, tedy být si něčím jistý.

Je suis certain que les politiques et la diplomatie slovène répondront avec succès aux missions difficiles.

Další příklady se týkají antepozice. V antepozici se nejčastěji adjektivum CERTAIN pojí se substantivy *produit, nombre, pays, mesure, disposition*.

Mais un certain nombre de remarques justifiées seront prises en compte.

Po provedení dotazu [lemma="certain"] nám korpus vyhledal 84 315 výrazů s adjektivem CERTAIN. To jsou tvary ve všech číslech a rodech.

¹⁸ http://mapage.noos.fr/mp2/pronoms_et_adjectifs_ind_finis.htm

Jedná se o takové tvary, které nevyjadřují adjektiva, ale zájmena. *Une nuance sur laquelle certain insistent. Certains craignent que cette stabilité ne donne pas des idées d'indépendance.*

Pokud si porovnáme použití adjektiva CERTAIN v antepozici a postpozici, tak zjistíme, že v antepozici se podle korpusu CERTAIN vyskytuje 65 559 krát. Použil jsem tento výraz [lemma="certain"] [tag="NOM"].

Il convient de prévoir un certain délai entre l'entrée en vigueur du règlement et son application. Dans certains cas, elle agit quasiment comme un juge.

[tag="NOM"] [lemma="certain"]

V postpozici se adjektivum CERTAIN vyskytuje pouze 1190krát v porovnání s postavením v antepozici, a to nejčastěji se slovy *portant, instituant, fait, oeuvre*.

L'éco-ingénierie est un autre domaine de recherche qui mérite une attention certaine.

I zde se ale nejedná pouze o postavení v postpozici.

Naopak jsem našel poměrně dost příkladů, ve kterých se vyskytuje antepozice. První zkoumané slovo nerozvíjí adjektivum CERTAIN. Naopak druhé zkoumané slovo, kterým je adjektivum, nám rozvíjí substantivum v postpozici. 1190 výrazů v postpozici tedy určitě není správným výsledkem.

La guerre entre la Russie et la Géorgie a mis en évidence certaines différences dans la gestion des crises.

Korpus vyhledal i příklady, kdy se před adjektivem vyskytuje předložka. Tyto příklady spadají pod vyhledávání antepozice. *Pour certain, ce n'est qu'un mot*. Nebo sloveso. *Je veux juste être certain de prendre la bonne décision*. Popřípadě zájmeno. *La proposition de règlement concernant les nouveaux aliments éveille en moi certains doutes.*

2.11. PROPRES

Dalším ze zkoumaných adjektiv bude adjektivum PROPRES, které mění zcela zjevně svůj význam v závislosti na postavení. Pokud se nachází v postpozici, vyjadřuje něco, co je dobře umyté, udržované. *Avoir les mains, (les pieds) bien propres*. Možnými synonymy jsou adjektiva *soigné, entretenu, rangé, nettoyé*¹⁹. Ve slovním spojení *ciel propre* můžeme adjektivum PROPRES překládat jako *jasná obloha*. Adjektivum PROPRES se může použít i v lingvistice, a to ve slovním spojení *sens propre – původní význam slova*. Naopak v antepozici vyjadřuje vztah k osobě, neboli že něco někomu patří (*ma propre chambre – můj vlastní pokoj, mes propres enfants – mé vlastní děti*). Zde bych ale rád uvedl příklad s adjektivem PROPRES v postpozici, kdy se překládá jako v antepozici. Podle slovníku lingea se *nom propre* překládá jako *vlastní jméno, en mains propres – do vlastních rukou*²⁰. Tyto příklady tedy neodpovídají správnému gramatickému postavení, které jsem uvedl výše.

Nejčastěji se adjektivum PROPRES podle korpusu nachází v postpozici se substantivy *fond/fonds, ressource, capital, énergie, technologie, nom*.

Les fonds propres au sens du titre V, chapitre 2, section 1, de la directive 2000/12/CE.

La viabilité de l'entreprise passe précisément par la reconstitution des capitaux propres.

Naopak v antepozici se adjektivum PROPRES vyskytuje 17 901krát.

..... ont voulu restreindre le droit des minorités à parler leur propre langue. V tomto příkladu *propre langue* znamená *langue maternelle*.

V antepozici tedy adjektivum PROPRES překládáme jako *vlastní, náležející dané osobě, věci*. Vhodným synonymem by bylo adjektivum *personnel*.

..... dans les pays en développement ne doit pas ruiner notre propre économie.

Převládá stále antepozice, ale v mluveném jazyce má své zastoupení i použití postpozice. Nejčastější použití substantiv s adjektivem *propre* v antepozici je zobrazeno v tabulce 10.

¹⁹ <http://stella.atilf.fr/Dendien/scripts/tlfiv5/visusel.exe?13;s=1972027965;r=1;nat=;sol=2;>

²⁰ <https://slovníky.lingea.cz/francouzsko-cesky/propre>

Tabulka 10: Nejčastější použití substantiv s adjektivem *propre* v antepozici

1	<i>propre pays</i>	740
2	<i>propre initiative</i>	651
3	<i>propre intérêt</i>	448
4	<i>propre compte</i>	274
5	<i>propre œil</i>	253
6	<i>propre vie</i>	235

2.12. ANCIEN

Posledním s kvalifikačních adjektiv, které si porovnáme v korpusu, bude adjektivum ANCIEN, které má v ženském rodě tvar ANCIENNE. Jako například adjektivum PROPRES má již předem stanovený význam v návaznosti na postavení. V postpozici se nejčastěji překládá jako *starý, starověký* (*un livre ancien/ un vieux livre*), zatímco v antepozici je nejčastějším překladem *bývalý, někdejší* (*un ancien professeur*). Například ale *Starý zákon* se ve francouzštině řekne *l'Ancien Testament*. V antepozici se adjektivum ANCIEN podle korpusu vyskytuje 9 294 krát a to nejčastěji se substantivy *république, président, ministre, membre*.

..... *sous réserve d'une application provisoire réciproque par l'ancienne république yougoslave de Macédoine*.

....*Les dispositions sont applicables aux anciens membres de la Haute Autorité et des Commissions de la Communauté économique européenne...*

Postpozice podle korpusu není tolik častá. Důvodem může být i častější používání adjektiva *vieux*. Navíc nejpoužívanějším slovním druhem, který se vyskytuje v příkladech po zadání dotazu [tag="NOM"] [lemma="ancien"] je determinant *le*, což neodpovídá hledanému dotazu.

2.13. PRÉSIDENTIEL

Adjektivum *présidentiel* je relačním adjektivem, tedy takovým adjektivem, které se nachází ve stálé postpozici, tedy za substantivem. Korpus nám při zadání dotazu [lemma="présidentiel"] [tag="NOM"] vyhledal celkem 27 možných výskytů. Jeden

případ by nám mohl popisovat antepozici. Avec la présidentielle élection juste au coin....

Jinak ostatní případy jsou vyjádřené v postpozici. Ve výsledcích je jako druhé slovo uváděno další adjektivum, které se váže ke slovu *présidentiel*. Dotaz by tedy měl vypadat následovně: [lemma="présidentiel"] [tag="americaine"]. Slovo *présidentielle* v ženském rodě může také znamenat podstatné jméno, které se pojí se substantivem *élection présidentielle* – volba prezidenta.

... un des thèmes principaux de la course à la présidentielle tchèque. Un candidat à la présidentielle américaine vient remettre en question ce consensus.

V tomto významu je slovo *présidentielle*, které vyjadřuje *élection-volby* a je rozvíjeno dalším adjektivem v postpozici.

..... *l'éternel candidat sandiniste aux élections présidentielles nicaraguayennes*. V tomto případě se jedná o substantivum *élections* doplněné o dvě adjektiva *présidentielles nicaraguayennes*.

Není tedy překvapením, že po zadání dotazu, který nám vyhledá postavení v postpozici, nám korpus ukáže, že nejvíce slovních spojení se pojí se substantivem *élection*, následují substantiva *campagne*, *mandat*, *palais*, *candidat*. (tabulka 11) Slovní výrazy *élection présidentielle/élections présidentielles* se tak vyskytují v korpusu velice často a podle čísel nám ukazují, se kterým slovem se pojí nejčastěji.

Tabulka 11: Adjektivum *présidentiel* v postpozici

1	<i>élection présidentielle</i>	867
2	<i>campagne présidentielle</i>	101
3	<i>mandat présidentiel</i>	49

Na závěr této práce bych rád pomocí tabulek ukázal, jaká adjektiva se nejčastěji vyskytují v korpusu kolem substantiv (tabulka 12). Použil jsem jednoduchého dotazu [tag="ADJ"]. Je to pouze výčet nejpoužívanějších adjektiv v korpusu. V této tabulce se vyskytují jak adjektiva relační, tak jednoslabičná. Mezi těmito adjektivy se ve výsledcích vyskytovaly také determinanty, které se většinou pojí s daným substantivem.

Do tabulky jsem determinanty neuváděl. Je to chyba, kterou korpus dělá při vyhledávání správného výsledku. Tato adjektiva jsou lemmatizována.

Tabulka 12: Nejčastější adjektiva kolem substantiv podle výsledků korpusu

1	<i>européen</i>	234 945
2	<i>autre</i>	199 293
3	<i>bon</i>	99 468
4	<i>présent</i>	97 650
5	<i>nouveau</i>	95 585
6	<i>grand</i>	75 273
7	<i>petit</i>	66 402
8	<i>même</i>	64 359
9	<i>économique</i>	58 236
10	<i>dernier</i>	57 942
11	<i>politique</i>	57 149
12	<i>communautaire</i>	53 540
13	<i>seul</i>	51 295
14	<i>nécessaire</i>	49 947
15	<i>important</i>	49 772
16	<i>financier</i>	47 529
17	<i>relatif</i>	44 133
18	<i>national</i>	42 925

Poté bych rád porovnal v tabulce 12 ta adjektiva, která se nejčastěji vyskytují buď v antepozici, nebo v postpozici. Použil jsem stejný typ dotazu CQL. Typ dotazu pro antepozici vypadal takto: [tag="ADJ"] [tag="NOM"]. Naopak pro postpozici [tag="NOM"] [tag="ADJ"]. Dále jsem musel vytvořit vlastní frekvenční seznam pomocí „záložky“ *Frekvence*, která je nabízena korpusem.

Tabulka 13: Adjektiva vyskytující se nejčastěji v antepozici nebo postpozici

Antepozice			Postpozice		
1	<i>autre</i>	121 809	1	<i>européen</i>	196 796
2	<i>présent</i>	83 595	2	<i>économique</i>	52 726
3	<i>nouveau</i>	67 597	3	<i>communautaire</i>	48 579
4	<i>grand</i>	63 477	4	<i>financier</i>	43 798
5	<i>bon</i>	63 354	5	<i>national</i>	36 615
6	<i>petit</i>	50 120	6	<i>politique</i>	32 860
7	<i>même</i>	48 597	7	<i>commun</i>	30 178
8	<i>dernier</i>	41 610	8	<i>relatif</i>	29 129
9	<i>seul</i>	25 536	9	<i>social</i>	27 426
10	<i>meilleur</i>	20 517	10	<i>international</i>	27 154
11	<i>propre</i>	17 900	11	<i>général</i>	24 936
12	<i>nombreux</i>	15 291	12	<i>officiel</i>	20 833
13	<i>beau</i>	14 009	13	<i>compétent</i>	20 819
14	<i>jeune</i>	13 813	14	<i>mondial</i>	19 291
15	<i>différent</i>	13 484	15	<i>nécessaire</i>	19 029
16	<i>vieux</i>	12 121	16	<i>suivant</i>	18 989
17	<i>gros</i>	11 666	17	<i>publique</i>	16 833

V postpozici se tedy nachází hlavně víceslabičná adjektiva. Tato adjektiva se nacházejí gramaticky správně tedy pouze za substantivy. Naopak v antepozici jsou to obvykle krátká, většinou jednoslabičná adjektiva. Jenom zmíním, že se ve výsledcích vyskytují i determinanty, které korpus podle všeho může rozeznávat jako adjektiva. Co se týče antepozice, determinant *LE* je uváděn v nejvíce případech. Do tabulky jsem ale determinanty neuváděl. Jako druhé adjektivum v antepozici se nachází *AUTRE*, které plní ve větě funkci adjektiva, ale může být i neurčitým zájmenem. Dále zmíním i adjektivum *PRÉSENT*, které se do češtiny překládá jako *tento/tato*, pokud se nachází v antepozici (*Le présent document – tento dokument*). Ve francouzštině bychom toto adjektivum mohli nahradit ukazovacími determinanty *ce/cette/ces* (*Le présent document/ ce document*).

V tabulce 14 bych rád porovnal ta adjektiva, která se podle výsledků korpusu nacházejí častěji v antepozici, ale vyskytují se v mnoha případech i za adjektivem.

K tomuto porovnání budeme používat dotazy, které jsme používali při vyhledávání dříve zkoumaných adjektiv.

[lemma="autre"] [tag="NOM"] x [tag="NOM"] [lemma="autre"]

Tabulka 14: Porovnání nejčastějších adjektiv v antepozici a postpozici

Adjektivum	Antepozice	Postpozice
<i>Autre</i>	121 809	15 163
<i>Présent</i>	83 595	2 879
<i>Nouveau</i>	67 602	4 721
<i>Grand</i>	63 477	859
<i>Bon</i>	63 364	1 526
<i>Petit</i>	50 241	1 179
<i>Même</i>	48 665	6 510
<i>Dernier</i>	41 611	9 977
<i>Seul</i>	25 541	1 474

Cílem této bakalářské práce bylo zhodnotit postavení adjektiv podle toho, jak mohou měnit význam v závislosti na postavení. Práce s korpusem spočívala v porovnání vybraných adjektiv, jestli se častěji nacházejí před nebo za substantivem. Je to určitě jedno z témat, které stojí za důkladnější prozkoumání a které se liší od jiných jazyků, ve kterých má přídavné jméno své stálé postavení bez změn významu.

Závěr

Hlavním tématem této bakalářské práce bylo snažit se vysvětlit postavení a význam francouzských adjektiv vedle substantiv ve větě. V závislosti právě na postavení mohou adjektiva měnit svůj význam. Rozhodl jsem se více zaměřit na ta adjektiva, která ve francouzštině používáme velice často nebo na ta, která se svým významem v závislosti na postavení velice liší.

V teoretické části jsem se zaměřil nejdříve na typy přídavných jmen. Nejdůležitějšími skupinami adjektiv jsou ve francouzštině adjektiva relační a kvalifikační. Dále jsem rozebral funkce adjektiv ve větě. Nejvíce používanou funkcí adjektiva ve větě je přívlastek, který může být shodný i neshodný. V tomto případě mluvíme o přívlastku shodném, který rozvíjí substantivum. Důležitou částí této práce byl popis faktorů, které ovlivňují umístění adjektiva. Dohromady existuje celkem šest faktorů, které mohou nějakým způsobem ovlivnit postavení adjektiv. Nejdůležitějšími faktory jsou podle mého názoru sémantické. Ve své práci se jim věnuji více než ostatním faktorům a také jsem nakonec u těchto faktorů vytvořil tabulku s adjektivy, která mění svůj význam podle svého postavení. Svou roli hraje také původní nebo přenesený význam adjektiv.

V antepozici se tedy nachází hlavně krátká, jednoslovná adjektiva. Co se týče francouzské gramatiky, postpozici můžeme nazvat stálou, protože hlavně relační adjektiva, která se obvykle vyskytují za substantivy, nemohou stát před nimi. (*régional, gouvernementale*) Dále jsem se věnoval částečně i stupňování adjektiv, které patří mezi syntaktické vlastnosti adjektiv. Stupňování nijak neovlivňuje postavení přídavných jmen, pouze zdůrazňuje konkrétní význam slovního spojení. Stupňování má svoje gramatická pravidla, která se musí dodržovat.

V praktické části jsem pracoval s korpusem. K porovnání jsem vybral 13 adjektiv, z toho jedno relační, ostatních 12 bylo kvalifikačních. Pomocí dotazu CQL jsem porovnával adjektiva, kolikrát se podle korpusu vyskytují v antepozici nebo postpozici. U některých adjektiv jsem také uvedl nejčastější použití se substantivem. Korpus vyhledal pouze všechny výskyty adjektiv před nebo za substantivem. V mnoha případech výsledky ale neodpovídaly hledání, protože korpus vyhledal i jiné případy, ve kterých se vyskytoval jiný větný člen, například determinant. Na závěr jsem vyhledal souhrn nejpoužívanějších adjektiv jak v antepozici, tak v postpozici a vložil do tabulky pro přehled.

Postavení adjektiv tedy závisí na několika různých faktorech. Tento gramatický jev je u románských jazyků velice zajímavý. Ve francouzštině má důležité postavení a hraje velkou roli při používání v mluvené řeči. Samozřejmě bych mohl v korpusu zkoumat i další adjektiva. Je to určitě jedno z témat, které stojí za důkladnější prozkoumání a které se liší od jiných jazyků, ve kterých má přídavné jméno své stálé postavení bez změn významu.

Résumé

Le but de ce mémoire est d'évaluer et de comparaître la position de l'adjectif en français dans une phrase et de travailler avec le corpus pour découvrir et vérifier des exemples concrets des adjectifs.

Ce travail est constitué de deux parties. La première s'appelle la partie théorique et la deuxième s'appelle la partie pratique. Chaque partie a d'autres subdivisions.

En première partie, j'ai plutôt analysé les adjectifs du point de vue grammatical. En langue française, il y a des adjectifs qui peuvent changer la position et ainsi changer leur sens. Nous pouvons distinguer deux groupes d'adjectifs importants selon lesquels nous pouvons décider où placer le nom. Ce sont les adjectifs qualificatifs et relationnels. Il y en a plus mais pour l'analyse de ce mémoire, ces deux groupes sont suffisants. Parmi les adjectifs les plus fréquents qui se trouvent habituellement devant un nom appartiennent les adjectifs courts, monosyllabiques. (*beau, joli, mauvais, vrai, court, long, petit, grand*) Avec un adjectif avant le nom, nous essayons d'exprimer notre opinion subjectif. Mais ce n'est pas le cas toujours. De l'autre part, il existe des adjectifs qui se situent habituellement derrière des noms. Nous appelons ces adjectifs les adjectifs relationnels. Ce sont les adjectifs polysyllabiques, plus longs. Ce sont le plus souvent les adjectifs qui décrivent une forme, une relation. Ils parlent du domaine particulier. (*scientifique, médical, biologique*) Ces deux types d'adjectifs sont les plus importants en langue française.

L'adjectif peut représenter plusieurs fonctions dans une phrase. Il s'agit le plus souvent de l'épithète, de l'attribut et de l'apposition.

La position de l'adjectif dépend de plusieurs facteurs parmi lesquels les plus importants sont les facteurs sémantiques et syntaxiques.

En deuxième partie, j'ai travaillé avec le corpus qui m'a aidé de trouver les adjectifs les plus fréquents se trouvant avant ou après le nom. J'ai cherché les exemples des adjectifs selon la recherche particulière. J'ai dû poser une demande et le corpus a trouvé des exemples des phrases dans lesquelles se trouvaient les adjectifs examinés.

Pour finir, ce sujet de la grammaire française est intéressant parce que cette particularité de la langue n'est pas évidente dans chaque langue.

Seznam tabulek

Tabulka 1: Význam adjektiv umístěných před a za substantivem.....	21
Tabulka 2: Adjektiva v antepozici s českým překladem	27
Tabulka 3: Adjektiva vyjádřena v přeneseném a původním významu	29
Tabulka 4: Adjektiva v antepozici a postpozici.....	29
Tabulka 5: Nejčastější použití substantiv s adjektivem <i>vrai</i> v antepozici	39
Tabulka 6: Nejčastější použití substantiv s adjektivem <i>grand</i> v antepozici	40
Tabulka 7: Nejčastější použití substantiv s adjektivem <i>cher</i> v antepozici	41
Tabulka 8: Adjektivum <i>dernier</i> v antepozici	44
Tabulka 9: Adjektivum <i>dernier</i> v postpozici	44
Tabulka 10: Nejčastější použití substantiv s adjektivem <i>propre</i> v antepozici.....	49
Tabulka 11: Adjektivum <i>présidentiel</i> v postpozici.....	50
Tabulka 12: Nejčastější adjektiva kolem substantiv podle výsledků korpusu	51
Tabulka 13: Adjektiva vyskytující se nejčastěji v antepozici nebo postpozici.....	52
Tabulka 14: Porovnání nejčastějších adjektiv v antepozici a postpozici.....	53

Seznam odborné literatury

ARRIVÉ, Michel: La grammaire d'aujourd'hui. Guide alphabétique de linguistique française/ Michel Arrivé, Françoise Gadet, Michel Galmiche, Paris: Flammarion, 1986

FORSGREN (M.), La place de l'adjectif épithètes, in *Encyclopédie grammaticale du français*, 2016. http://encyclogram.fr/notx/009/009_Notice.php#tit1

GOES, Jan. L'adjectif: Entre le nom et verbe. Paris, Bruxelles: Duculot, 2008

GREVISSE, Maurice a GOOSE, André. Nouvelle Grammaire française. Bruxelles: De Boeck & Larcier, 1995

HEMMI, Muriel, La place de l'adjectif dans la phrase, 2013-
<https://wirtschaftssprachen.hslu.ch/francais/2013/06/18/la-place-de-ladjectif-dans-la-phrase/>

HENDRICH, Josef, RADINA, Otomar a TLÁSKAL, Jaromír. Francouzská mluvnice. Praha: SPN, 1992

HENNING Nølke, Où placer l'adjectif épithète ? Focalisation et modularité, *Langue française* 111, 1996, 38-58

CHARAUDEAU, Patrick, Grammaire du sens et de l'expression, Paris: Hachette, 1992

CHEVALIER, Jean-Claude, BLANCHE-BENVENISTE, Claire, ARRIVÉ, Michel a PEYTARD, Jen. Grammaire du français contemporain. Paris: Larousse, 1969

LE PETIT ROBERT: dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française, Paris: Le Robert, 2011

RIEGEL, Martin, PELLAT, Jean-Cristophe a RIOUL, René. Grammaire méthodique du français. Paris: Quadrige, 2004

THUILIER Juliette, Université Toulouse Jean Jaurès & CLLE-ERSS, La position de l'adjectif en français: approche quantitative sur corpus et expérience psychholinguistiques, 2015

Internetové zdroje

C. SKAYEM, Hady, 2018 EspaceFrancais.com - <http://www.espacefrancais.com/la-place-de-ladjectif/#Quelques-rgles--suivre>

Český národní korpus (LM2015044, 2016-2019), Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2015

Dictionnaire pratique français-tchèque, version 4.0 - Lingea s.r.o. 2017 - Francouzsko-český praktický slovník, <https://slovníky.lingea.cz/francouzsko-cesky>

DIDIER, Dominique, Adjectif qualificatif (place de l'), 2008, <http://www.langue-fr.net/spip.php?article133>

KALMBACH, Jean-Michel, 2012-2018, ISBN 978-951-39-4260-1 | V. 1.5 17.02.2017, <http://research.jyu.fi/grfle/033.html>

Larousse- encyclopédie et dictionnaire gratuits en ligne, <http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/maison/48725?q=maison#48638>

PICOT Agnès – Site de Français Langue Etrangère - <http://lewebpedagogique.com/ressources-fle/files/2010/11/Place-de-ladjectif.pdf>

TÉTOUAN, Chaïrich Abdenni, 2016, <http://exercices.jeblog.fr/les-adjectifs-qui-changent-de-sens-selon-leur-place-a125682432>

TLFi: Trésor de la langue Française informatisé, <http://www.atilf.fr/tlfi>, ATILF – CNRS & Université de Lorraine

<https://www.sogoodlanguages.com/cs/pridavna-jmena/> Copyright 2018 - SoGoodLanguages.com

<https://francais.lingolia.com/fr/grammaire/les-adjectifs/la-place-de-ladjectif> Copyright 2018 - Lingo4you

https://www.bertrandboutin.ca/Folder_151_Grammaire/F_f_place_adj.htm